

ԱԿՆԱՐԿ

ԳԼԽԱՇՈՐԸ ԵՒ ԵՐԷՑ-ԿՐՏՍԵՐ
ԵԳՐԱՅՐՆԵՐՈՒ ՄՐՏՆԵՂՈՒԹԻՒՆԸ

Անգարա-Պաքու յարաբերություններու լարուածութեան տարողութիւնը նոր տարածքներ կը գրաւէ: Երեսույթը կ'ենթարկուի զանազան մեկնաբանութիւններու:

Խնդիրին մեկնակէտը Ազրայէճանի դպրոցներուն մէջ գլխաշորի օգտագործման արգելքի որոշումն է: Եթէ մնանք հարցի կրօնական սահմաններուն մէջ, ապա պէտք է նկատել Թուրքիոյ իսլամական վարչակարգին եւ Ազրայէճանի պետական համակարգին աշխարհիկ բնոյթ ունենալու հիմնական տարբերութիւնը: Անեցնենք առաջինին սիւննի դաւանանքը եւ երկրորդին՝ շիի ուղղութեան հետեւիլը:

Ազրայէճանի դէմ արտաքին, եւ այս պարագային՝ հիմնականին մէջ Անգարայէն ուղղորդուած եւ ներքին՝ ներազրպէճանական դժգոհութիւններն ու բողոքի դրսևորումները կրօնականէն հասարակական հարթութիւն անցում կատարած են արդէն:

Շնորհիւնք սակայն, որ չկան զուտ կրօնական եւ բացառապէս հասարակական-ընկերային գործընթացներ, այլ ի սկզբանէ կան շատ արագ վերափոխուող քաղաքական շարժառիթներ, որոպպատճառներ եւ միտումներ:

Յետևաբար քանի մը հանգամանք անպայման պէտք է լուսարծակի տակ առնել՝ ընթացող իրադարձութիւնները լուսաբանելու համար:

Անվերջ կրկնուող «Մէկ ազգ, երկու պետութիւն» բանաձեւը առաւելաբար կը յանկերգուեր Անգարայի կողմէ: Պարզ էր, որ երկու պետութիւններէն կրտսերի կարգավիճակ ունեցողը Ազրայէճանն էր, որ իր ռազմական եւ արտաքին քաղաքականութեան կայացման զանազան փուլերուն կը յեներ եւ կը յենի Թուրքիոյ վրայ:

Երեք-կրտսերի այս յիշեցումը բազմիցս կը կատարուեր Անգարայի վարիչներուն կողմէ, Պաքուն Անգարայէն կախելալ պահելու նպատակով: Ամփիջապէս պէտք է յիշել Թուրքիոյ Նախագահին ինքնախոստովանանքը՝ «Ինչպէս որ մտանք Սուրիա, Ղարաբաղ, այնպէս ալ կը մտնենք Կազա»: Այս յայտարարութիւնը, եթէ մէկ կողմէ զգուշացում էր Իսրայէլին Կազայի հատաւածով, ապա ուրերձ էր Ազրայէճանին, որ Արցախի պատերազմի արդիւնքը Պաքուն կը պարտի Անգարային:

Եթէ որոշ սահմաններու մէջ ընդունինք, որ Միջին Արեւելքի մէջ գոյութիւն ունի լարուածութիւն Անգարայի եւ Թէյ Աւիի միջեւ, եւ իրաւամբ կան շահերու բախումներ, ապա մանրադիտակի տակ պէտք է բերել Անգարա - Պաքու շահերու բախման կէտերը, որոնք երեւցան Նաեւ միջազգային ատենաներու մէջ երեք եւ կրտսեր եղբայրներու բողոքովին տարբեր, երբեմն Նոյնիսկ հռետորաբանութիւններուն մէջ: ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովին Անգարայի ներկայացուցիչները լքեցին ժողովասրահը, Իսրայէլի վարչապետին խօսած պահուն, մինչ Ազրայէճանի ներկայացուցիչները շարունակեցին մնալ եւ ունկնդրել Թուրքիան իբրեւ ցեղասպան պետութիւն ամբաստանած Նեթանիահուին քաղաքական ուղերձը: Իսկ այստեղ ուղերձները, սրահը լքելու կամ մնալու առումներով, ուղղուած էին Իրանին: Թուրքիան ոչ միայն արաբական աշխարհին, այլ Նաեւ Իրանի հաշուարկը կ'ըներ այս ձեւով:

Անիւրաժէշտ է գիտակցիլ սակայն, որ յատկապէս Արցախի պատերազմին լիարժեք կը գործեր Իսրայէլ-Թուրքիա-Ազրայէճան դաշինքը: Այդ պատերազմի գլխաւոր արդիւնքներէն էր իսրայէլեան յենակէտերու յայտնուիլը իրանամերձ տարածքներու վրայ:

Ռազմավարական այս հաշուարկներն ու իրողութիւնները կը համոզեն, որ լարուածութիւններն ու հռետորաբանական հակասութիւնները երկրորդական նշանակութիւն կ'ունենան, երբ ռազմավարական առանցքները գործի կ'անցնին: Այս իրականութեան մէջ ալ քաղաքականօրէն պարզ կը դառնայ Իսրայէլի գործադիր իշխանութենէն օրէնսդիր դաշտ չանցնիլը Յայոց ցեղասպանութեան ճանաչումին:

Այլ խօսքով՝ յայտարարողական լարուածութեան իրաւաբաղաքականի չանցումը:

Շարունակենք քաղաքական ուղերձներ փոխանակելու այս ընթացքը վերլուծել հայկական առնչութիւն ունեցող գործընթացներու նկատառումով: Յայտնապէս Անգարան որոշ ազդակներ ուղարկած է Երեւան, որիւր կը հնչեն սահմանի բացման մօտալուտ ըլլալուն կամ յանկարծակի կայանալուն մասին պաշտօնական յայտարարութիւններ:

Այս երեսույթը եւս պէտք է դիտարկել Անգարա-Պաքու այսօրուան յարաբերութիւններու նկատառումով: Անգարան, իր կրտսեր եղբօր հաշուարկի հոգատարութեամբ Երեւան-Անգարա երկխօսութեան արդիւնաւորումը կը փոխկապակցեր Երեւան-Պաքու հակամարտութեան լուծումին: Հիմա սահմանի բացումին մօտալուտ ըլլալուն մասին յայտարարութիւններ իրապարակել տալով, այդ փոխկապակցուածութեան կանոնը խախտելու կարելիութեան մասին կը խօսուի: Սահմանը կը ստանայ խաղաթուղթի կարգավիճակ Անգարայի ձեռքին՝ Պաքուն զգուշացնելու:

Այս հանգամանքները կը յուշեն, որ գլխաշորի սուր հարցին ետին կան քաղաքական Եութեամբ հիմնական խնդիրներ, որոնք սակայն ռազմավարական առանցքային դրուածք ունեցող դաշինքներուն չեն սպառնար: Երեք եւ կրտսեր եղբայրները տակաւին շատ բան ունին համակարգելիք եւ իրականացնելիք թէ՛ հարաւային Կովկասի եւ թէ՛ Միջին Արեւելքի մէջ:

«Ա.»

ԹՐԱՄՓ ՈՒՌՍԻԱՆ ՔՈՆԿՐԵՍԻ ՀԱՍՏԱՏԱԾ
ՊԱՏԺԱՄԻՋՈՑՆԵՐԷՆ ԶԱՆՑ ԿԱՅՈՒՅՈՂ
ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ՄԸ ՍՏՈՐԱԳՐԵՑ

Շար.ը՝ էջ 8

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ ԲՈՂՈՔԻ ՑՈՅՑԵՐՈՒՆ
ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՄԱՍՆԱԿԻՑ
ԵՒ 1200 ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Շաբաթ օր Ֆրանսայի, Պէժիքայի, Փորթուգալի եւ Իտալիոյ մէջ բողոքի ցոյցեր տեղի ունեցան լեանքի պայմաններու թանկացման դէմ: Պրիւքսելի եւ Միլանոյի մէջ բախումներ տեղի ունեցան ցուցարարներուն եւ ոստիկաններուն միջեւ, իսկ Ֆրանսայի մէջ զանգուածային բողոքի ցոյցերուն մասնակցած են շուրջ 550 հազար անձեր, որոնցմէ 110 հազարը՝ մայրաքաղաք Փարիզի մէջ: Այս մասին յայտնած է երկրի ներքին գործոց Նախարար Լորան Նու-

կիւն: Աշխատաւորական միութիւններու տուեալներով՝ ցուցարարներուն թիւը հասած է 800 հազարի:

Շար.ը՝ էջ 8

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԱՉԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ
ԱԼԵԽԵՐՈ ՊԵՃԻԲԵՆԱԻ

ՀՄԸՄ-Ի ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ա. «ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ»
ՄԱՐԶԱԽԱՂԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՍԱԴՈՐ ԲԱՅՈՒՄ

Երեկ՝ կիրակի, 18 հոկտեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 5:00-ին, «Աղբալեան-ՅՄԸՄ» մարգամշակութային համալիրին մէջ տեղի ունեցաւ ՅՄԸՄ-ի Լիբանանի առաջին «Նաւասարդեան» մարգարդներու բացման հանդիսութիւնը: Հովանաւորութեամբ ՅՄԸՄ-ի Կեդ-

րոնական վարչութեան, ՅՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան կազմակերպութեամբ եւ ազգային բարերար Ալեքքօ Պեգիբեանի Նախագահութեամբ պաշտօնապէս ազդանշանը տրուեցաւ մարգարդներուն:

Շար.ը՝ էջ 8

ՀԱՆԴԻՍԱԴՈՐ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ՝
«ՎԱՆԱՅ ԶԱՅՆ»-Ի ՀԻՄՆԱԳԻՐՈՒԹԵԱՆ
40-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Շաբաթ, 17 հոկտեմբեր 2026-ի երեկոյեան ժամը 9:00-էն սկսեալ, «Վանայ Զայն»-ի հիմնադրութեան 40-ամեակին առիթով Ազգային առաջնորդարանի «Երջօ Սամուէլեան-Եռագոյն» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ յոբելենական ճաշկերոյթ՝ մասնակցութեամբ հայրենի երգիչներ Լիանա եւ Կարէն Չաքարեաններու:

«Վանայ Զայն»-ի հիմնադրութեան 40-ամեակը եղաւ առիթ անգամ մը եւս հաստատելու, որ ծայնասփիւռի այս կայանը կը մնայ սփիւռքահայութեան հարազատ ծայր:

Բացումը կատարեց Հուրի Փափագեան-Էմմիեան, խօսքեր առին «Վա-

նայ Զայն»-ի տնօրէն Կիգէն Աւագեան եւ ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Ալպեր Պալապանեան, ցուցադրուեցաւ «Վանայ Զայն»-ի 40-ամեայ երթը ներկայացնող տեսերիկ մը, իսկ հայրենի երգիչներ Լիանա եւ Կարէն Չաքարեաններ ստեղծեցին խառնաձայն մթնոլորտ՝ ներկայացնելով ժողովրդային, աշուղական եւ ազգային-հայրենասիրական երգեր: 40-ամեակին առիթով տեղի ունեցաւ հանգանակութիւն:

«Վանայ Զայն»-ի հիմնադրութեան 40-ամեակին նուիրուած հանդիսութեան մանրամասնութիւնները՝ հետագային:

«ՀԱՅՓՈՍԱՏ»-Ը ԿԸ ՄԵՐԺԷ
ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ ՊԱՀՈՒՈՂ
ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ՓՈԽԱՆՅԵԼ

Պաքուի մէջ պահուող հայ գերիները զրկուած են նամակներ ուղարկելու եւ նամակներ ստանալու կարելիութենէն, ինչ որ կրկին յանցագործներուն յատուկ երաշխիք է փակ հաստատութիւններուն մէջ պահուելու պարագային: «Ազատութիւն, արդարութիւն եւ վերահամարկում» միջազգային համաժողովի ժամանակ այս մասին յայտարարեց Մարդու իրաւունքներու եւրոպական դատարանին մէջ հայ գերիներու շահերի ներկայացուցիչ Սիրանուշ Սահակեան:

Շար.ը՝ էջ 8

ԼԱԻՐՈՎ ՃԻՇԴ ԿԸ ՆԿԱՏԷ «3+3»-Ի
ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ
ՊԱՔՈՒԻ, ԻՍԿ ՅԱՋՈՐԳԸ՝
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՅԱՅՆԵԼԸ

Ռուսիա յարմար կը նկատէ, որ «3+3» ձեւաչափով յաջորդ հանդիպումը կայանայ Ազրայէճանի մէջ, լրագրողներուն հետ ունեցած գրոյցին ընթացքին յայտնեց Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարար Սերկէյ Լաւրով:

«Ես պիտի յիշատակելի Ազրայէճանի եւ Թուրքիոյ Նախաձեռնած ձեւաչափը. ատիկա «3+3» ձեւաչափն է՝ Ազրայէճան, Վրաստան, Յայաստան եւ Ռուսիա, Թուրքիա, Իրան: Մենք քանի մը անգամ հանդիպած ենք, եւ այժմ կը սպասենք, թէ ե՞րբ պիտի համաձայնին Յայաստանն ու Ազրայէճանը՝ թէ ո՞վ պիտի իւրընկալէ այս խումբի արտաքին գործոց Նախարարներու յաջորդ հանդիպումը», ազրայէճանական «Էյ.Փի.Էյ.» լրատու գործակալութեան համաձայն յայտարարած է Լաւրով՝ շարունակելով. «Կը կարծեմ՝ կարելի է յառաջիկայ հանդիպումը կայացնել Ազրայէճանի մէջ, իսկ յետոյ յաջորդը՝ Երեւան: Ատիկա ճիշդ պիտի ըլլար»:

Շար.ը՝ էջ 8

ԹՈՒՐԲԻԱՆ ԿԸ ՀԵՐՔԷ ՊԱՔՈՒԻ
ՄԷՋ ՖԻՏԱՆԻ ԳԱՂՏԻ
ՀԱՆԴԻՊՄԱՆ ՈՒ ՅԵՂԱՇՐՋՄԱՆ
ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ՏԱԼՈՒ ՄԵՍԻՆ
ՊՆԴՈՒՄՆԵՐԸ

Ազրայէճանի մէջ Թուրքիոյ դեսպանատունը հերքած է ազրայէճանական մամուլի պնդումները, թէ Թուրքիոյ արտաքին գործոց Նախարար Յաքան Ֆիտան Պաքուի մէջ զաղտնի հանդիպում ունեցած է եւ յեղաշրջում կազմակերպելու իրահանգներ տուած է: Դեսպանատունը այդ տեղեկութիւնները կոչած է «կանխամտածածած տուտեր» պնդելով, որ անոնք նպատակը երկու դաշնակից երկիրներու յարաբերութիւնները խաթարելն է:

Աղմուկի պատճառը ազրայէճանական իշխանութիւններուն մօտիկ «Քաֆքազինֆօ» կայքի՝ «Հաքան Ֆիտանի հանդիպման քուլիսները» վերնագիրով յօդուածն էր, որուն համաձայն, Թուրքիոյ արտաքին գործոց Նախարարը Պաքուի մէջ հանդիպած է Երիտասարդութեան աշակցութեան հիմնադրամի ներկայացուցիչներու հետ եւ անոնց «յանձնարարականներ» տուած: Յօդուածին մէջ չէր նշուած, թէ ի՞նչ յանձնարարականներու մասին է խօսքը:

Շար.ը՝ էջ 8

ՊԱՐՐՕ. «ՍՏԵՂԾԵԼ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆՈՐ ԿԱՌՈՅՑ ՄԸ՝ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍԱՏԱՐԵԼՈՒ ԵՒ ԲԱՆԱԿԻ ՏԵՂԱԿԱՅՄԱՆ ՆՊԱՍՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Ժան Նոել Պարրո շաբաթ երեկոյեան այցելեց Պաապտայի պալատ, ուր հանդիպում ունեցաւ նախագահ Ժոզեֆ Անուի հետ եւ անոր փոխանցեց Ֆրանսայի նախագահի էմանուէլ Մաքրոնի ողջոյնները՝ շեշտելով, որ Ֆրանսան Լիբանանի կողքին կը կանգնի եւ կը շարունակէ, եւրոպացի գործընկերներու հետ գործակցաբար, անոր բոլոր ոլորտներուն մէջ աջակցութիւն տրամադրել:

«Անհրաժեշտ է ստեղծել միջազգային նոր կառոյց մը՝ Լիբանանի գերիշխանութեան սատարելու, բանակի տեղակայման նպաստելու եւ խուսափելու անվտանգութեան բացի յառաջացումէն, որ կրնայ լուրջ հետեւանքներ ունենայ», նշեց ֆրանսական դիւանագիտութեան պետը:

Ան նաեւ մատնանշեց «Երկրի յառաջընթացին համար անհրաժեշտ եական բարեփոխումներու իրականացման գործին մէջ յառաջ շարժելու կարելութիւնը եւ Ֆրանսայի պատրաստակամութիւնը՝ զօրաշարժի ենթարկելու իր ներուժը եւ արծազանգելու Լիբանանի մէջ գոյութիւն ունեցող հրատապ մարդասիրական կարիքներուն»:

Հանրապետութեան նախագահը իր հիւրին յայտնեց, որ լիբանանեան զինուորական պատուիրակութիւնը 20 հոկտեմբերին պիտի մասնակցի Թամպայի մէջ տեղի ունենալիք եռակողմ ժողովին:

«Լիբանանը կ'ուզէ երկարաձգել միջազգային ուժերու լիազօրութիւնը կամ իրենց անվտանգութեան առաքելութեան շարունակումը 2027 թուական»:

Նի ընթացքին, երբ անոնց դուրս պիտի գան, եւ կ'ողջուէ, թէ այդ մէկը կարելի չէ, որեւէ ձեւաչափ, որ կ'երաշխաւորէ հարաւային Լիբանանի մէջ միջազգային ներկայութիւնը, կը կանխարգիլէ բացը եւ լիբանանեան բանակը կը դնէ բռնագրաւուած շրջաններուն մէջ խորայնեան բանակի դէմ ճակատի վրայ», նշեց նախագահը:

Աուն ողջունեց «ՄԱԿ-ի եւ Ապահովութեան խորհուրդին մէջ ֆրանսական որեւէ ջանք՝ հասնելու որեւէ բացի ստեղծումը կանխարգիլելու լիբանանեան փափաքի հետ համահունչ տարագի»:

Պարրո կիրակի օր հանդիպում ունեցաւ խորհրդարանի նախագահ Նէպիի Պըրրիի հետ, որ անոր յայտնեց. «Լիբանանի պետութիւնը, նաեւ բոլոր լիբանանցիները միասնական են եւ կառչած են ՖԻՆԻԼ-ի ուժերու մնալու անհրաժեշտութեան»:

«Լիբանանցիները յոյս կը դնեն Ֆրանսայի, Եւրոպայի, միջազգային ընտանիքի եւ շրջանային դերակատարութեան վրայ՝ կանխարգիլելու համար ՖԻՆԻԼ-ի լիազօրութեան աւարտին հետեւանքով յառաջանալիք բացը», նշեց Պըրրի:

ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ ՌԱԺԺԻ-ԱՐԱՂԶԻ «ԵՐԿԱՐԱՍԵՒ» ՀԱՆԳԻՊՈՒՄ ԵՒ «ԱՆԿԵՂԾ» ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Իրանեան «Թասնի» լրատու գործակալութիւնը հաղորդեց, թէ Իրանի արտաքին գործոց նախարար Ապպաս Արաղժի Պաղտատի մէջ Իսլամական համագործակցութեան կազմակերպութեան արտաքին գործոց նախարարներու ժողովի ծիրին մէջ հանդիպում ունենալով քննարկումներ կատարած են:

Ըստ լրատու գործակալութեան, քննարկուած են երկկողմանի յարաբերութիւններուն մէջ առկա հարցերն ու շրջանային զարգացումները:

Լիբանանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը հաղորդագրութիւն մը հրապարակելով յայտնեց. «Երկարատեւ հանդիպումի ընթացքին տարբեր նիւթերու շուրջ անկեղծ քննարկում տեղի ունեցաւ, ինչպէս նաեւ անորադարձ կատարուեցաւ երկու երկիրներ

րուն միջեւ առկա մնացած հարցերու կարելիութիւններուն»:

Ռաժժի Իսլամական համագործակցութեան կազմակերպութեան արտաքին գործոց նախարարներու ժողովի ընթացքին իր արտասանած խօսքին մէջ նշեց. «Իրանէն կը պահանջենք, որ դադրեցնէ կառավարութեան որոշումներուն ուղղուած իր մարտահրաւերները եւ դադորի Յրգալայի մէջ ու գումարներ մատակարարելէ»:

Հովանաւորութեամբ՝ Գերշ. Տ. Շահէ Արք. Փանոսեանի Առաջնորդ Լիբանանի հայոց թեմի

Կազմակերպութեամբ՝ Համազգային, Նոր Սերունդ, ՀԲԸՄ - ՀԵԸ Անդրանիկ եւ ԲԼԵՆԱՆ մշակութային միութիւններուն

ԻՐԱՆԻ ԳԱՊԱԲԵԼՄ - ՏԵՏԷԵԼՄ, Ի ՆՈՒՐՈՒՄ

ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ

Խօսք կ'աւանդէ Տիկին Սեդա Խաթրիեան-Մարկոսեան

• **Գեղարծեստական յայտագիր**
Մասնակցութեամբ՝ լիբանանահայ արուեստագէտներու

• Տեսլիքի գոցադրութիւն

Այս ազդեցիկ խօսքի Տեման կը մակագրէ Բրնային նուիրած իր բանաստեղծական «Բարի յոյս» հատորը:

Ցուց կ'ունենայ իրազարքի, 22 հոկտեմբեր 2026 ին, երկուրեւ ժամը 8:00 ին, «Յակոբ Տէր Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ:

Դրախորհում է մշակութային համարութիւն:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԱՐԳ ԼՈՒՐԵՐ

• ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետ Պենիամին Նեթանիա-հու. «Ես Յրգալայի զինաթափման հարցին մէջ լիբանանեան կառավարութեան վրայ վստահութիւն չունիմ, եւ վերջնական նպատակը Յրգալայի վերացումն է»:

• «ԱՍԱՍ»-ի տեղեկութեան համաձայն, «քաթարեան դիւանագիտութիւնը հանդարտ կերպով կը գործէ վերականգնելու փորձական շրջաններու ծրագիրը՝ մասնաւորաբար Դեղին գիծին մէջ, եւ ստուգման **մեքանիզմ** վերաբերեալ առաջարկներ բերաւ»:

• ԱՐԲԻՐՆԵՐ «Ասաս»-ին. «Տոհան Ռիատի հետ համակարգում կը կատարէ հարաւային Լիբանանի մէջ ապահովական բացէն խուսափելու համար ՖԻՆԻԼ-ի հարցին միջին լուծումներ գտնելու աշխատանքին մէջ»:

• ԱՐԲԻՐՆԵՐ «Ասաս»-ին. «Ամերիկեան եւ սեւտական ճնշումը, ինչպէս նաեւ պայթուցիկ նիւթերու առաքման գործին շուրջ ուշադրութիւնը մինչեւ օրս կանխարգիլած են հետաքննութեան թուլացումը»:

• «ՆԻՏԱ ՌԻԹԱՆ» օրաթերթ. «Ռաժժիի եւ Արաղ-ժիի միջեւ հանդիպումը տեղի ունեցաւ վերջինիս խնդրանքով եւ տեւեց մէկ ժամ, իսկ առանձնագրոյցը՝ քառորդ ժամ: Անոնց ընթացքին Ռաժժի արտասովոր կերպով անկեղծ եր եւ վարուեցաւ իբրեւ արտաքին գործոց նախարար, եւ առկայ ու վիճելի հարցերու վերաբերեալ իր դիրքորոշումը յայտնեց»:

• ԱՐԲԻՐ մը «Շարք Աուսաթ» օրաթերթին. «Նախագահ Աուն Ռուպիոյին յայտնեց, որ Լիբանան պատրաստ է Իսրայէլի հետ զինուորական ժողովին մասնակցելու, այն յոյսով, որ առիթ կ'ըլլայ Նեթանիա-հուի ստիպելու զինադադարը պահպանելու եւ յառաջ մղելու փորձական գօտիի մէջ բանակի տեղակայման **մեքանիզմ** ձեւաւորումը՝ ստեղծուած տեղեւայնէ դուրս գալու համար»:

• ԴԻԿԱԼԱԳԻՏԱԿԱՆ աղբիւրներ «Ասաս»-ին յայտնած են, որ նախագահ Աունի կարգ մը դիրքորոշումները իրողութեան հետ կապ չունին, որովհետեւ, այդ աղբիւրներուն կարծիքով, կը կրկնեն, թէ բանակը իր պարտաւորութիւնները կը կատարէ, եւ խորայնեան խախտումները կը խոչընդոտեն պետութեան իշխանութեան տարածումը»:

• ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ աղբիւր մը «Նիտա Ուսթան» օրաթերթին. «Յրգալայի պատուարը հասաւ. ան ուզեց յիշեցնել, թէ պատրաստ է իր բոլոր կարելիութիւնները օգտագործելու իրագործելու համար իր պահանջները, որուն դիմաց պետութիւնը հակադարձեց պատգամով մը, թէ բանակը պատրաստ է անվտանգութիւնը վերահսկողութեան տակ առնելու եւ յոյնիսկ կուսակցութեան շրջանին մէջ անոր խախտումը արգիլելու»:

• ՖՐԱՍՄԱԿԱՆ աղբիւր մը «Ժումիւրիա» օրաթերթին. «ՖԻՆԻԼ-ի թղթածրարը դարձած է նախագահ Մաքրոնի վարչակազմին կողմէ իրականացուող բոլոր միջազգային շարժումներուն ու հարցողակցութիւններուն մէջ քննարկուող եւ հետապնդուող հարցերէն մէկը»:

• «ՆԻՏԱ ՌԻԹԱՆ» օրաթերթի տեղեկութիւններուն համաձայն, «Ռաշիսկըն Պաապտայի պալատին փոխանցեց, թէ Թամպայի մէջ զինուորական բանակցութիւնները տեղի պիտի ունենան 20 եւ 22 հոկտեմբերին: Երկու դեսպաններ Սիմոն Զարամն ու Նատա Համաւտէ - Մուաւաթը զինուորական պատուիրակութեան կողքին պիտի ներկայացնեն Լիբանանը, սակայն մինչեւ այս պահի խորայնեան պատուիրակութեան բնոյթին ու անոր մակարդակի մասին որեւէ տեղեկութիւն չկայ»:

• «ԱնՊԱՐ» օրաթերթ. «Նախագահ Աուն բանակի գաղտնի սպասարկութիւններէն պահանջեց Տահր Պայտարի մէջ գրաւուած պայթուցիկ նիւթերու հարցով հրապարակեց նոր կոչնագիրներ, որոնց շարքին՝ ձերբակալելներէն մէկուն կնկան, եւ զինուորական դատարան շնորհալանալու համար որոնման հրամանագիր արձակեց հետաքննութեան կանչուածներէն մէկուն դէմ, որ պայթուցիկ նիւթերը փոխադրող ինքնաշարժին սեփականատէրն է»:

• ԱՐԱՐԱՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարար Նասսար «Սաուր Լուպան»-ին. «Այս պայթուցիկ նիւթերու օգտագործումը անվտանգութեան գործողութիւններու համար կամ պատերազմական գործողութիւններ

կատարելու համար Լիբանանի պետութեան շրջագիծէն դուրս օգտագործումը ազգային անվտանգութեան, հասարակութեան ու պետութեան համար սպառնալիք կը ներկայացնէ»:

• ԱՐԲԻՐՆԵՐ «Լիուա» օրաթերթին. «Ելեկտրականութեան ծրագիրի ֆինանսաւորումը, գործադրութիւնն ու շահագործումը Միացեալ Նահանգներու, Ծոցի երկիրներու, Եգիպտոսի եւ եւրոպական երկիրներու աջակցութիւնը կը վայելեն, որովհետեւ պիտի ապահովեն ելեմատական, տնտեսական ու ընկերային կայունութիւն մը, որուն ներկայ փուլին Լիբանանը կարիքը ունի»:

• ԿԵՆՍՈՒՈՐՏԻ նախարար «Տիար» օրաթերթին. «Այն, ինչ որ խորայնեան յարձակումները Լիբանանին պատճառեցին, համազօր է «շրջակայ միջավայրի ցեղասպանութեան» հաշուի առնելով վնասի տարողութիւնը: 2024 թուականի պատերազմի ընթացքին միայն շրջակայ միջակայի վնասի արժեքը կազմած է շուրջ 512 միլիոն տոլար, անկախ 2026 թուականի պատերազմի վնասէն, որուն գնահատումը ժամանակի կը կարօտի»:

• ԱՐԲԻՐՆԵՐ «Տիար» օրաթերթին. «Երկուշաբթի օր սիւնի երեսփոխաններու պատուիրակութեան մը եւ ընդհանուր դատախազին միջեւ Արդարադատութեան պալատին մէջ նախատեսուած է հանդիպում մը՝ քննարկելու համաներման թղթածրարը, եւ վերահսկողութեան տակ առնելու անոր հետեւանքները՝ զայն խորհրդարան վերադարձնելու ջանքերուն հետ միաժամանակ»:

• ՍԻՆՆԻ երեսփոխաններու պլոքին մօտիկ աղբիւրներ «Տիար» օրաթերթին. «Պլոքի անդամներուն միջեւ Սահմանադրական դատարանի որոշումին շուրջ տարակարծութիւն գոյութիւն ունի. խումբ մը կոչ կ'ուղղէ՝ թղթածրարը փակելու, իսկ ուրիշ խումբ մըն ալ՝ մագլցում կատարելու եւ ճնշում բանեցնելու՝ ատոր հետեւանքները բառացիօրէն սահմանափակելու համար»:

• «ԱՍԱՍ ՄԻՏԻԱ» կը հաղորդէ, որ ըստ ապահովական տեղեկութիւններու, «լիբանանեան ու սուրիական կողմէն հասարակաց ահազանգման ցանցի մը ճամբով համակարգում կը կատարեն՝ մաքսանենգներու եւ անոնց դէմ կատարուած գործողութիւններու վերաբերեալ գրեթէ ժամական դրութեամբ տեղեկութիւններու փոխանակման համար, եւ կեդրոնական գրասենեակի մը կողքին կապ կը հաստատուի սահմանին երկու կողմերուն վրայ գտնուող գործողութիւններու սենեակներու ճամբով»:

• ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ դրամական ֆոնտի նախագահ. «Լիբանանի հետ կ'աշխատիք, սակայն մեր դիմաց տակաւին յաւելեալ աշխատանք կայ»:

• ԵՐԵՄՈՒՆԱՆ Զատեն Յայեն «Սաուր Զուլ Լուպան»-ին. «Զաթարը կարող է լիբանանեան թղթածրարին մէջ ազդու դեր խաղալ՝ նկատի ունենալով արաբական, շրջանային ու միջազգային գետնի վրայ, մասնաւորաբար Միացեալ Նահանգներու եւ Իրանի հետ անոր բազմաճիւղ յարաբերութիւնները, եւ Լիբանանը այսօր առաւելագոյն կարիքը ունի այդ դերակատարութեան՝ նկատի ունենալով իր դիմագրաւած վտանգները»:

• ԸՍՏ «Լեպանոն Ֆայլզ»-ի, Լիբանանի մէջ հետըզհետեւ աւելի կը խօսուի Եմէլի պատերազմին մէջ Յրգալայի անդամներու աշխուժ մասնակցութեան մասին՝ հուսիներուն աջակցելու եւ անոնց ժամանակակից զինուորական ճարտարագիտութիւններու, ներառեալ հեռահար հրթիռներու եւ անօդաչու թռչող սարքերու կիրառական մէջ մարգելու ծիրին մէջ: Կայքը կը նշէ, որ այս մասնակցութիւնը նոր չէ, սակայն անկիւ վերջերս աշխուժացած է:

• ԵՐԵՄՈՒՆԱՆԱԿԱՆ աղբիւրներ «Մուտուն»-ին. «Միացեալ Նահանգներու դեսպան Իսան խորհրդարանի քանի մը անդամներու հետ հանդիպումի ժամանակ քննարկեց Իսրայէլի հետ կապերը քրեականացնող օրէնսդրութիւնը փոխելու օրինագիծի առաջարկի իրողութիւնը, եւ ուշադրութիւնը այժմ կեդրոնացած է որեւէ հաւանական օրէնսդրական նախաձեռնութեան վերաբերեալ Պըրրիի դիրքորոշման վրայ»:

• ԵՐԵՄՈՒՆԱՆ Մարք Տաու «Մուտուն»-ին. «Անդրաժեշտ է գատորոշել թշնամիին առնչուած քրեական օրէնքն ու 1955 թուականին որդեգրուած Իսրայէլը **պոյլոքի** ենթարկելու օրէնքը, որովհետեւ լիբանանեան օրէնսդրութիւնը «Իսրայէլի հետ հաղորդակցութիւն» խորագիրով մէկ միացեալ քրեական յանցանք չի պարկայնեց, այլ շարք մը տարբեր վճիռներ՝ արարքի բնոյթի տարբերութեամբ»:

• ԺՈՐՈՐԴԱԿԱՆԱԿԱՆ հանդիպում երեսփոխանական պլոքի անդամ Պիլալ Ապալլա «Շարք Աուսաթ» օրաթերթին. «Իսրայէլի հետ յարաբերութիւնը կարգաւորող օրէնքներու բարեփոխման թղթածրարի քննարկումը վաղաժամ է»:

Առցանց Լսարան

ԱԶԳԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԻՆ

Շաբաթ, 21 Նոյեմբեր 2026-ին, Պէյրութի ժամանակացոյցով ժամը 19:00-ին:

Մասնակցութեան համար գրել minas777@gmail.com եւ նամակի կամ +374 70 80 70 50 համարին (WhatsApp)

Թուային ենթակառոյց՝ իբրեւ ազգային ռազմավարութիւն. հայերէնով ապրող սերունդներ Հայաստանի եւ Սփիւռքի մէջ

Կը գեկուցեն՝ VOLUME-ի համահիմնադիրներ՝ Մարտիկ Չոլաքեան եւ Ռազմիկ Հարուն

ԻՄ ՍԻՒՆԱԿԸ - ՁԵՐ ԱԵԽԱՐՀԸ

ԱՆՎԱՐՁ ՏԱՐԻՆԵՐ,
ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

(ՅՅԴ ԼԵՄ-Ի «ԱՐԱՔՕ» ՄԱՍՆԱԾԻՂԻ 50-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Օրեր առաջ ուսանող ԼԵՄ-ական ընկեր մը յիշեցուց, որ արդէն ԼԵՄ-ի «Արաքօ» մասնաճիւղին յիսնամեակն է։ Լուրը, այսպէս, ապշեցուցիչ էր, պարզապէս որովհետեւ չորս տասնամեակ անցած էր մեր կեանքէն, երբ օրին մուտք գործած էինք ԼԵՄ-ի շարքերը եւ ամբողջ երիտասարդականի տարիք մը անցուցած՝ միութենական աշխատանքներու մասնակից ըլլալով։

Նորահաս ԼԵՄ-ականը աւետելով լուրը՝ վստահաբար կը միտեր շրջապատին փոխանցել իր եւ ընկերներուն ուրախութիւնը, հպարտութիւնը, նախանձախնդիր պահուածքը, մտասէռեռումը՝ ըստ արժանւոյն յիշելու եւ տօնելու երիտասարդականի այս միաւորին պատուաբեր յորելեանը։

Յայտնապէս արդար եւ գօտեպնդիչ ակնկալութիւն մըն է երիտասարդականի մեր ընկեր-ընկերուիներու կողմէ, որոնք, իրենց հերթին, նուիրումով կը ծառայեն ԼԵՄ-ի այս միաւորին՝ շարունակելու առաքելութիւնը, երթը՝ գաղափարական հիմք ունեցող այս կառոյցին, որուն կենսագրութիւնը կէս դարու պատմութիւն ունի։ Այո՛ր, երիտասարդականի կառոյց մը, որ տակաւին կը շնչէ ու կը շնչաւորէ, կ'ապրի ու կը գործէ։ Անելի՛ն. միութիւն մը, որ ունի քաղաքական եւ գաղափարական կենսափորձ, որ վաստակած է՝ շնորհիւ ջամբուած դաստիարակութեան, կենդանի աշխատանքին եւ ազգային ըմբռնումներուն հանդէպ ցուցաբերուած լըրջութեան։

Փաստորէն, թէ՛ երբեք «Արաքօ»-ին անդամագըրւած են հարիւրաւոր տղաք ու աղջիկներ, որոնք եղած են թաղեցի համեստ ընտանիքներու զաւակներ, անոնք առաջին հերթին ծանօթացած են ՅՅ Դաշնակցութեան պատմագրութեան, սփրանքին, գաղափարական աշխարհին եւ երդուած՝ ծառայելու հայութեան ու հայրենիքին։

Միւս կողմէ, ԼԵՄ-ի կառոյցը ընդհանրապէս եւ այս մասնաճիւղը՝ ի մասնաւորի, թէ՛ կրցած է տասնամեակներ գոյատեւել, տոկալ եւ շրջապատ մը ամբողջ սնուցանել, ապա ատիկա կը պարտի իր դաստիարակչական միաւորի հանգամանքին, այլապէս ալ՝ ազգային պարունակին մէջ գործուն դերակատարութիւն ունենալու անոր բարձր գիտակցութեան եւ անմագոյրդ նուիրումին։

Մեկ խօսքով, ԼԵՄ-ը երիտասարդական տարիքի ու կազմաւորման նպատաւող հսկայ աշխատանքի կենսափորձ մը ունի, որով կերտած է իր սեփական նկարագիրը, տեսակն ու անով նետուած պայքարի դաշտ՝ յանուն ազգային տնէշերու իրականացման, գաղութահայ կեանքի անվտանգութեան ապահովման ու հայրենիքի պաշտպանութեան։

Ասոնք լոկ ինքնահաճոյ արտայայտութիւններ չեն, այլ՝ իրական, ճշմարիտ եւ ապրուած կեանքի կենդանի յարացոյցներ, որոնք արձանագրուած են նախ ԼԵՄ-ի կենսագրութեան մէջ, ապա՝ գաղութահայ կեանքի պատմագրութեան էջերուն։

Իրօք՝ կենսափորձ, որ արդարօրէն շաղախուած է մեր արդի պատմութեան, Յայ դատի աշխատանքներուն ու Արցախի գոյամարտին։

Ուրեմն, ՅՅԴ ԼԵՄ-ի «Արաքօ» մասնաճիւղը յիսուն տարիներու շալակը ետին՝ դեռ չէ «ծերացած» ու կը շարունակէ իր սրբազան երթը՝ հակառակ դժուար պայմաններու, ժամանակներու փոփոխութեան, կեանքի սրընթաց զարգացումին եւ նոր օրերու՝ այս կամ այն սահմանեցուցիչ պարտադրանքներու։

Այո՛ր, կեանքի պարտադրանքներ, որոնք ներկայ են իւրաքանչիւր ոլորտի մէջ, եւ ամիսասարակ կարելի չէ շրջանցել կամ անտեսել զանոնք, որովհետեւ արդի օրերու գերդպեցած նիւթականութիւնը, գեխութիւնը, անտարբերութիւնը մասնաւոր երիտասարդ սերունդներէ կը պահանջեն՝ աշալոյշութիւն, խիռուն կեցւածք, աննկուն կամք եւ ինքնազարգացումի աներեր պատրաստակամութիւն։

Ահա՛ մեր օրերու մեծագոյն մարտահրաւերին ամբողջ պարունակը։

Անդարձ տարիներ։

Ինչպէս շա՛տ շատերու նման, ԼԵՄ-ի մեր անդամակցութիւնը՝ պատանեկանի տարիքէն ետք, զուգահիւ պեցաւ։ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի ամենաթեժ տարիներուն, երբ լիբանանահայութիւնը, իր կարգին, նետուած էր գոյապայքարի մէջ՝ պաշտպանելու իր ազգային կառոյցները, ինքնութիւնն ու անվտանգութիւնը։

Եւ ահա, յիսնամեակի մը լուրին աւետումով, զարմանքի գցացողութիւն մը պատեց հոգիս, որովհետեւ կեանքի թաւալքը շատ արագ է ընթացեր ու հասեր մեր օրերը։

Անելի՛ն. լուրը ոչ միայն այլազան տիպի մտորումներու տեղիք տուաւ, այլեւ յիշատակներու շքերթ մը սկսաւ տողանցել մտքիս մէջ. ապրուած ուրախ եւ տխուր տարիներու, լաւ ու վատ պայմաններու, բայց մասնաւոր՝ ԼԵՄ-ի կեանքին առնչուող անմոռանալի յիշատակներու, որոնք թէեւ «լռութեան» մատնուած էին, ձեւով մը յուզաշխարհիդ շտեմարակին մէջ յանկարծ քցաղվառեցին միտքը ու յիշողութիւնը։

Փաստորէն, թէ՛ երբեք երիտասարդականի տարիքը բնորոշուած է իբրեւ եռանդի, յանդգնութեան, քաջութեան, համարձակութեան, սկզբունքայնութեան եւ անդուլ աշխատանքի հարթակ, այլապէս ալ նման արժեհամակարգի վրայ աւելցնելով գաղափարական աշխարհի աշտարակումն ու կենդանի գործի նուիրումը՝ յստակ կը դառնայ ճշմարտութիւն մը անսթեւեթ, որ ԼԵՄ-ի դաստիարակութիւնը կը մնայ անփոխարինելի ու հրամայական պահանջ բոլոր ժամանակներուն։

Սա չի նշանակեր երբեք, որ նման կառոյցներ ու միութիւններ գերծ են տարբեր տեսակի թերութիւններէ։

րէ, սխալականութենէ եւ բացթողումներէ։

Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի տարիներուն ԼԵՄ-ականներու յանձնուած միութենական թէ կուսակցական աշխատանքները ապացոյց էին, թէ որքա՛ն վստահութիւն ու յարգանք կը վայելէին մեր ընկեր-ընկերուիները, որոնք իրենց ուսման եւ աշխատանքին կողքին՝ չէին խնայեր ո'չ ժամանակ, ո'չ քըրտիկը եւ ո'չ ալ զոհողութիւն։ Շրջաններու բնակիչ հայութիւնը՝ հպարտութեամբ կ'արձագանգէր ԼԵՄ-ի տողց նուիրումին եւ տարբեր տեսակի աշխատանքներուն։

ԼԵՄ-ականը ամենուրեք ներկայ էր, իսկ անոր ծայրը՝ բոլորին լսելի։

Կը յիշենք, թէ ահաւոր պայմաններու մէջ իսկ ԼԵՄ-ականը անմասն չէր մնար ընկերական խրախճանքէ, պտոյտ, բանակումէ, սեմինարէ, այցելութենէ եւ այլն։

Այդ ընկերականութեան լաւագոյն արտայայտութիւնը ընկերասիրութիւնն ու իրեօգնութիւնն էին, որոնցմով յատկանշուեցան ԼԵՄ-ի շարքերը։

Շրջանի երկու կոմիտեութիւն՝ Արագածի ՅՅԴ «Դօս» կոմիտէն եւ Սիսի ՅՅԴ «Իշխանի» կոմիտէն, որոնց շրջանին մէջ կը գործէր ԼԵՄ-ի «Արաքօ» մասնաճիւղը, կը վայելէր անոնց գուրգուրանքն ու հոգածութիւնը։

ՅՅԴ պատանեկան միութիւններուն առընթեր, ԼԵՄ-ի «Արաքօ» մասնաճիւղը վաստակած էր շրջանի բոլոր ընկերներուն յարգանքը, որովհետեւ իր ներկայութեամբ ուժ ու կորով կը ներշնչէր երեք սերունդին՝ շարունակելու ՅՅ Դաշնակցութեան հայանուր գործը։

Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի բռնկումով՝ ՅՅ Դաշնակցութեան բոլոր ակումբները վերածուած էին ամրոցներու, ուր ամէն շրջանի կոմիտեութիւն կը կատարէր պարտն ու պատշաճը՝ պահպանելու ազգային կառոյցներն ու հայութեան անվտանգութիւնը։

Ու այս սրբազան աշխատանքին մէջ իրենց անկըրկնելի ներդրումը ունեցան ԼԵՄ-ական ընկերներն եւ ընկերուիներ, որոնք շնորհիւ իրենց դաստիարակութեան եւ զոհողութեան՝ կրցան բոլորին ուշադրութեան արժանանալ. բարձր պահելով ԼԵՄ-ին ու ԼԵՄ-ականին անունը։

Փաստորէն, «Արաքօ»-ի ընկեր-ընկերուիները քաղաքացիական պատերազմի ամբողջ տեւողութեան գտնուեցան պատնէշի վրայ ու հերոսաբար արժանացան արեան մկրտութեան։

Ու պարտականութեան ճամբուն վրայ չզլացան իրենց թանկագինը՝ կեանքը, զոհել, որպէսզի խաղաղ ու անվտանգ ապրի շրջանի հայութիւնը։

Անոնք իրենց արիւթեամբ թիկունք հանդիսացան կոմիտեներուն, սիրեցիկ ու սիրուեցան շրջանի հայութեան կողմէ, ուրախացան՝ խնճոյքներ կազմակերպելով, տխրեցան, երբ նահատակ ընկերներ ունեցան, սակայն ոչ մէկ ատեն ընկրկումի եւ յուսալքութեան վիճակներու մատնուեցան, որովհետեւ հաւատացած էին իրենց սրբազան գործին ու ՅՅ Դաշնակցութեան հաւատամքին։

Սքանչելի վերոյիշումներ։

Կրնայ առաքելուիլ, թէ կարելի՞ է պատերազմական կեանքի մէջ ըլլալ, գրեթէ ամենօրեայ մահուան սարսուռը ապրիլ, քաղաքումներու ականատես ըլլալ, ռումբերու պայթումներու հետ «բարեկամանալ», եւ սքանչաւալ այդ օրերու վերոյիշումներով...

Իրօք, տարօրինակը այն էր մեր սերունդին համար, որ հազիւ պատանեկանի տարիքը թեւակոխած՝ արդէն պարտադրաբար ծանօթանալու սկսած էինք պատերազմ կոչուած իրականութեան ու անոր պատճառած արհաւիրքին։

Երիտասարդականի մեր տարիքին փորձեցիքն ու յաջողեցանք շրջանցել այն, ինչ որ ցաւ ու տխրութիւն կը պատճառէր մեզի, եւ ապրիլ կեանքի ամենագեղեցիկ փուլը՝ երիտասարդութիւնը։

Եւ բարեբախտաբար այդ անցումային փուլին, ԼԵՄ-ի անդամակցութեամբ, մենք յաջողած էինք կազմաւորել մենք մեզ ու չտարուիլ յոռի երետյոթներէ, որոնք առկայ էին այդ տարիներուն, ինչպէս՝ թմրամոլութիւն, աւագակութիւն, հիփփիական արտառոց շարժումներու յարում, միասեռականութիւն եւ այլն։

Այո՛ր, շնորհիւ գաղափարական դաստիարակութեան եւ կենդանի գործին՝ հայ երիտասարդական հըսկայ փաղանգներ գերծ մնացին ինքնութեան կորուստէ, ինքզինք փճացնելու փորձութենէ եւ վատ սովորութենէ։

Այսպէս, տարիները անցան, դաժան ու աննպատակ պատերազմը իր լուումին հասաւ, ռումբերը կասեցան, ու գափաղանքան երիտասարդութիւնը պատուով դուրս եկաւ իրեն պարտադրուած բազում տեսակի պատերազմէ։

Այսօր ՅՅԴ ԼԵՄ-ի «Արաքօ» մասնաճիւղը կը զգտնուի խաչմերուկի վրայ՝ որոշելու այն ուղին, որով պիտի կարենայ ապահովել հետագայ տասնամեակներու իր երթը։

Սրբազան երթ, որ կ'ենթադրէ՝ առաւել տոկունութիւն, ինքնավստահութիւն, վերանորոգում եւ վերափոխաստարում։

Ու յայտնապէս այս բոլորի կենսագործումին հենքին են՝ ՅՅ Դաշնակցութեան ողջ պատմութիւնը, գիրգրականութիւնը, հաւատամքն ու կենդանի գործը։

Արցախի ազատագրական պայքարի եւ պետականութեան շիջումով առաւել բազմապատկուեցաւ դաշնակցական երիտասարդութեան ընելիքը։

Արդ, մեր նահատակ ընկերներուն պատգամին ու կտակին արժանի ժառանգորդն ու տեղը ըլլալու համար պարտաւոր ենք, բոլոր ժամանակներուն անոնց շունչով զրահաւորուիլ ու սփրանքով արհանալ։

ՀԱՄԲԻԿ ԴԻԼԼԵՆԵՍ

13-10-2026

ԵՐԲ ԾԻԾԱՂԸ ԿԸ ԼԵՑՆԷ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՎԸ...
ԹԱՏՐՈՆԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ,
ԹԷ՞ ՀԱՆԴԻՍԱՏԵՍԻ ՃԱՇԱԿԻ ՀԱՐՑ

Երեք ներկայացում, երեք օր լեցուն սրահ, անէլի քան 1200 հանդիսատես։ 9, 10, 11 հոկտեմբեր, «Յակոբ Տեր Մելքոնեան» թատերասրահ, Համազգայինի «Գասապար Իփէկեան» թատերախումբի «Դող» սիրտը գող՝ կատակերգութիւնը՝ Յակոբ Տեր Ղուկասեանի բեմադրութեամբ։

Անցեալ շաբաթվերջին թատրոնը կարծես կրկին գտած էր իր հին կախարդանքը։

Ծիծաղ, ծափահարութիւններ, ուրախ դէմքեր եւ ներկայացումէն ետք գոհունակութեամբ տուն վերադարձող հանդիսատեսներ։

Թատերական գեղեցիկ յաջողութիւն մը՝ անկասկած։

Բայց նաեւ՝ յաջողութիւն մը, որ իր ետին կը ձգէ հետաքրքրական, նոյնիսկ քիչ մը անհանգստացնող հարցականներ։

Արդեօք ժողովուրդը թատրոն՞ը կը սիրէ, թե՞ պարզապէս խնդալ կ'ուզէ։

Վերջին քանի մը տարիներուն մեր բեմէն այսպիսի կատակերգութիւն չէր ներկայացուած։ Նախորդ տարիներուն ընտրած էինք **տրամաթիք**, հոգեբանական, երբեմն քիչ մը ծիծաղով լեցուն ալ անհեթեթի թատրոնին՝ պատկանող գործեր։ Ներկայացումներ, որոնք կը փորձէին մարդկային հոգիի բարդութիւնները բացայայտել, հարցումներ բարձրացնել եւ հանդիսատեսը մտածելու մղել։ Սակայն միշտ չէ, որ սրահները այսքան լեցուն էին։

Այս տարի՝ կատակերգութիւն։ Եւ

թացնել ժամանակակից թատրոնին, անոր բազմազան ուղղութիւններուն, գեղարուեստական լեզուին եւ արտայայտչական նոր ձեւերուն։ Որքանո՞վ կրցած ենք զարգացնել այնպիսի թատերական ճաշակ մը, որ հանդիսատեսը պատրաստ ըլլայ գնահատելու ոչ միայն կատակերգութիւնը, այլեւ՝ տրաման, հոգեբանական, փորձաբարական եւ անհեթեթի թատրոնը։

Թատերական դաստիարակութիւնը միայն ներկայացում դիտել չէ։ Ան բեմին լեզուն հասկնալու, խորհրդանշները ընկալելու, լռութեան իմաստը զգալու եւ երբեմն առանց պատրաստ պատասխան մը տանալու սրահէն դուրս գալու կարողութիւնն է։

Որովհետեւ միշտ չէ, որ թատրոնը պէտք է հասկցուի առաջին իսկ պահուն։ Միշտ չէ, որ ան պարտաւոր է հաճոյք պատճառել։ Երբեմն ան պէտք է անհանգստացնել, խռովել, զարմացնել, նոյնիսկ զայրացնել։ Երբեմն ալ ներկայացում մը իր իսկական ազդեցութիւնը կը ձգէ ոչ թէ վարագոյրը փակուելու։

ահա՛՛ հրաշքը. տոմսերը սպառեցան, աթոռները լեցուեցան, իսկ ծիծաղը դարձաւ երեկոյին գլխաւոր հերոսը։

Բայց պէտք է կարեւոր տարբերութիւն մըն ալ ընդօծել։ Մեր ներկայացուցածը աժան կամ գտնիկ կատակերգութիւն չէր։ Ո՛չ անճաշակ արտայայտութիւններ, ո՛չ դիւրին ծիծաղ որսալու փորձեր։ Այլ՝ որակաւոր կատակերգութիւն մը, որ կը յարգէ հանդիսատեսին միտքն ու ճաշակը։ Որովհետեւ խնդացնել ալ արուեստ է, եւ երբեմն շատ աւելի դժուար, քան՝ լացնելը։

Ուրեմն ի՞նչ պատահեցաւ։

Գուցէ այսօրուան մարդը, իր առօրեայ հոգերէն, տնտեսական դժուարութիւններէն, պատերազմներու լուրերէն եւ անվերջ մտահոգութիւններէն յոգնած, այլեւս բեմին վրայ նոր տառապանք մը տեսնել չ'ուզեր։ Ան կ'ուզէ երկու ժամով մոռնալ աշխարհը, խնդալ, թրեւեւալ եւ ժպիտով տուն վերադառնալ։

Եւ ո՞վ կրնայ մեղադրել զինք։ Երբ իրականութիւնը ամէն օր ողբերգութիւն կը հրամցնէ, բնական է, որ մարդը թատրոնէն կատակերգութիւն ակնկալէ։

Սակայն հարցը միայն այս չէ։

Արդեօք մեր ժողովուրդը բաւարար թատերական դաստիարակութիւն ունի՞՞ գնահատելու համար թատրոնի տարբեր տեսակները։

Այս հարցադրումը պէտք չէ ընկալել իբրեւ հանդիսատեսին ուղղուած քննադատութիւն։ Ընդհանրառկը, ան նաեւ մեզի՞ թատերական գործիչներուս եւ մշակութային կառոյցներուս, ուղղուած հարցում մըն է։

Տարիներու ընթացքին որքանո՞վ կըրցած ենք՝ մեր հանդիսատեսը ծանօ-

Վ. ԱՆՆԱՌԻՐԵՆՍ

Շաբ.ը՝ Էջ 6

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՓԱՓՈՒԿ ՀՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆ

Արհեստական բանականությունը արագորեն կը փոխե աշակերտներու սորվելու ձեւը՝ ինչպէս անոնք կը հաղորդակցին, կը գործեն եւ խնդիրներ կը լուծեն: Այսօրուան աշակերտները քանի մը վայրկեանի մէջ կրնան՝ տեղեկութիւններ գտնել, գրութիւններ եւ ներկայացումներ պատրաստել, լեզուներ թարգմանել, բացատրութիւններ ստանալ, պատկերներ ստեղծել եւ տարբեր թուային գործիքներ օգտագործել իրենց ուսումը բարելաւելու համար: Այս հնարաւորութիւնները կրթութեան մէջ կարելիոր նոր դռներ կը բանան, սակայն անոնք նաեւ կարելոր հարցի մը դիմաց կը դնեն:

Եթէ արհեստական բանականութիւնը կրնայ աշակերտներուն փոխարէն՝ կատարել բազմաթիւ առաջադրանքներ, ապա աշակերտները ի՞նչ պէտք է տակաւին սորվին առանձին ընել: Այս հարցը մտաբերեցի, երբ հարցուցի աշակերտներուս. «Վաղը, երբ արթննաք եւ ձեզի ըստի, որ արհեստական բանականութիւնը այլեւս գոյութիւն չունի, ի՞նչ կ'ընէք»:

Արհեստական բանականութեան ազդեցութեան տակ գտնուող աշխարհին մէջ աշակերտները աւելի ու աւելի պէտք ունին մարդկային այն կարողութիւններուն, որոնք իրենց կ'օգնեն արհեստագիտութիւնը խոհեմութեամբ, պատասխանատուութեամբ եւ ստեղծագործաբար օգտագործելու:

Այս կարողութիւնները յաճախ կը կոչուին փափուկ հմտութիւններ (soft skills), կամ՝ 21-րդ դարու հմտութիւններ:

Փափուկ հմտութիւնները այնպիսի «յաւելեալ» իմաստութիւններն են, զորս աշակերտները պէտք է սորվին միայն ակադեմական գիտելիքներէն ետք: Անոնք հիմնական կարողութիւններ են, որոնք աշակերտներուն կ'օգնեն՝ գիտելիքը արդիւնաւետօրէն օգտագործելու, ուրիշներու հետ համագործակցելու, որոշումներ կայացնելու, խնդիրներ լուծելու եւ արագ փոխուող պայմաններուն յարմարելու:

Անհրաժեշտ է հաստատել, որ կրթութեան հիմնական մարտահրաւերը արհեստական բանականութեան հետ որցիլը չէ, այլ՝ աշակերտները պատրաստելն է, որպէսզի անոնք կարենան արհեստական բանականութեան հետ աշխատիլ՝ առանց անկէ կախելու դառնալու:

Փափուկ հմտութիւնները կրնանք համախմբել հետեւեալ ձեւով.

Ա.- Զննդատական մտածողութիւնն է, որ կը մղէ գիտնալու, թէ ինչին պէտք է հաւատալ

Արհեստական բանականութեան դարաշրջանին կարելորագոյն հմտութիւններէն մէկը քննադատական մտածողութիւնն է. արդարեւ, աշակերտը կրնայ շատ արագ պատասխան մը տալ, սակայն արագ պատասխանը անպայման ճիշդ պատասխան մը չէ: Արհեստական բանականութեան համակարգերը կրնան սխալ տեղեկութիւններ ստեղծել, հարցումները սխալ հասկնալ ու սխալ վերարտադրելով անորոշ տեղեկութիւն մը մեծ վստահութեամբ ներկայացնել: Դետեւաբար աշակերտները պէտք է սորվին հարցնել.

- Ուրկէ՞ կու գայ այս տեղեկութիւնը:
 - Ի՞նչ փաստեր կը հաստատեն զայն:
 - Աղբիւրը վստահելի՞ է:
 - Կա՞ն այլ բացատրութիւններ:
 - Ի՞նչ բան կրնայ փոխել իմ եզրակացութիւնս:
- Զննդատական մտածողութիւնը կը նշանակէ, որ աշակերտները տեղեկութիւնը պարզապէս չեն ընդունիր, որովհետեւ ան վստահ ձեւով ներկայացուած է, կամ որովհետեւ անիկա յառաջացած է բարդ արհեստագիտութեան համակարգի մը կողմէ: Այսօր կըրթութեան նպատակը միայն այն չէ, թէ՛ «Աշակերտը կրնա՞յ պատասխան մը գտնել», այլ՝ «Աշակերտը կըրնա՞յ գնահատել այդ պատասխանը»: Արհեստական բանականութեան դարաշրջանին տեղեկութիւնը հարցականի տակ դնելու կարողութիւնը կրնայ նոյնքան կարելոր դառնալ, որքան՝ տեղեկութիւն գտնելու կարողութիւնը:

Բ.- Դադորդակցութիւն. գաղափարները յստակ արտայայտել

Արհեստական բանականութիւնը կրնայ՝ ե-նամակ մը գրել, տեղեկագիր մը պատրաստել, յօդուած մը ամփոփել կամ ներկայացում մը ստեղծել: Սակայն արդիւնաւետ հաղորդակցութիւնը շատ աւելին է, քան՝ ճիշդ նախադասութիւններ կազմելը: Աշակերտները պէտք է սորվին՝ յստակ կերպով արտայայտել իրենց գաղափարները, ուշադիր լսել, հասկնալ տարբեր տեսակետներ, իմաստալից հարցումներ ուղղել եւ իրենց հաղորդակցութիւնը յարմարեցնել տարբեր մարդոց ու իրավիճակներու: Աշակերտը ինք պէտք է հասկնայ.

- Ի՞նչ կ'ուզեմ հաղորդել:
- Ո՞վ է իմ լսարանս:
- Ի՞նչ երանգ կամ ոճ պէտք է օգտագործել:
- Ի՞նչը կրնայ դիմացինը սխալ հասկնալ:
- Ի՞նչ ազդեցութիւն կրնան ունենալ իմ բառերս մեր յարաբերութեան վրայ:

Դադորդակցութիւնը նաեւ կը ներառէ ոչ բանաւոր տարրեր՝ դէմքի արտայայտութիւն, մարմնի լեզու, կարեկցանք, ուշադրութիւն եւ ներկայութիւն: Արհեստական բանականութիւնը որքան կը մեծցնէ հաղորդակցութեան հնարաւորութիւնները, այնքան աւելի կարելոր կը դառնայ մարդկային հաղորդակցութեան որակը:

Գ.- Դամագործակցութիւն. ուրիշներու հետ սորվիլ

Արհեստական բանականութիւնը կրնայ աշխատիլ մէկ անձի հետ, սակայն կրթութիւնը նաեւ ուրիշ մարդոց հետ սորվելու գործընթաց է: Աշակերտները պէտք է գիտնան ինչպէս համագործակցիլ, պարտա-

կանութիւններ բաժնել, բանակցիլ, տարակարծութիւններ լուծել եւ միասնական նպատակի մը հասնելու համար ներդրում ունենալ: Դասարանին մէջ համագործակցութիւնը կրնայ ներառել՝ տարբեր բնատրութիւններ, կարողութիւններ, փորձառութիւններ եւ կարծիքներ ունեցող աշակերտներ: Կրթութեան կարելոր մէկ մասն է աշխատիլ սորվիլ մարդոց հետ, որոնք միշտ մեզի հետ համաձայն չեն: Ապագայի աշխատանքին համար մեզի միայն պիտի չհարցնեն. «Կրնա՞ս արհեստական բանականութիւն օգտագործել», այլ՝ «Կրնա՞ս ուրիշ մարդոց հետ արդիւնաւետ կերպով աշխատիլ»:

Դ.- Խնդիրներ լուծելու կարողութիւն

Արհեստական բանականութիւնը կրնայ շատ արագ լուծումներ առաջարկել: Ասիկա կրթութեան համար կարելոր մարտահրաւեր մը կը ստեղծէ: Եթէ աշակերտները ամէն դժուար խնդրի համար անմիջապէս արհեստական բանականութեան դիմեն, անոնք կրնան ստանալ լուծումը՝ առանց անցնելու այն մտածողութեան գործընթացէն, որ անհրաժեշտ է այդ լուծումին հասնելու համար: Սակայն խնդրի մը հետ աշխատելու ընթացքն ու փուլերը, դժուարութեան դիմանալը սորվելու փուլերուն կարելոր մասերը կը կազմեն: Աշակերտները պէտք է կարելիութիւն ունենան.

- 1.- Խնդիրը սահմանելու,
 - 2.- Անոր պատճառները հասկնալու,
 - 3.- Տարբեր լուծումներ առաջարկելու,
 - 4.- Տարբեր մօտեցումներ փորձելու,
 - 5.- Սխալներէն սորվելու,
 - 6.- Իրենց ռազմավարութիւնը վերանայելու,
 - 7.- Արդիւնքը գնահատելու:
- Դետեւաբար կրթութիւնը պէտք է ստեղծէ իրավիճակներ, ուր աշակերտները երբեմն ստիպուած ըլլան օգնութիւն տալալէ առաջ արդիւնաւետ ձեւով պայքարիլ խնդրին հետ:

Ե.- Զգացական բանականութիւն. հասկնալ մենք մեզ եւ ուրիշները

Արհեստական բանականութիւնը կրնայ լեզուի մէջ կանոնաւորութիւններ նկատել եւ զգացական արտայայտութիւններու պատասխանել, սակայն մարդկային յարաբերութիւնները շատ աւելին կը ներառեն, քան՝ պատշաճ պատասխան մը ստեղծելը: Աշակերտները զգացական բանականութեան կարիքը ունին՝ իրենց զգացումները ճանչնալու եւ կառավարելու, ինչպէս նաեւ՝ ուրիշներու զգացումները հասկնալու: Ասիկա կը ներառէ.

- Ինքնագիտակցութիւն,
 - Կարեկցանք,
 - Զգացական ինքնակառավարում,
 - Դամբերութիւն,
 - Յարգանք,
 - Ընկերային իրավիճակներու ըմբռնում,
 - Տարակարծութիւններու կառավարում:
- Եկե՛ք՝ պարզ իրավիճակ մը նկատի առնենք: Աշակերտ մը իր բարեկամէն զայրացած հաղորդագրութիւն մը կը ստանայ եւ արհեստական բանականութեան կը հարցնէ. «Ի՞նչ պատասխանեմ»: Ան կրնայ քանի մը տարբեր պատասխաններ առաջարկել: Սակայն աշակերտը տակաւին պէտք է հասկնայ՝ յարաբերութիւնը, իրավիճակը, ներգրաւուած զգացումները եւ իր պատասխանին հնարաւոր հետեւանքները: Ուրեմն արհեստագիտութիւնը կրնայ բաւեր առաջարկել, բայց յարաբերութեան համար պատասխանատու կը մնայ մարդը:

Զ.- Յարմարելու կարողութիւն. սորվիլ՝ ինչպէ՞ս սորվիլ

Այն արհեստագիտութիւնը, զոր այսօր աշակերտները կը գործածեն, կրնայ շատ տարբեր ըլլալ այն արհեստագիտութենէ, զոր անոնք պիտի օգտագործեն տասը տարի ետք: Դետեւաբար կրթութիւնը չի կրնար աշակերտները պատրաստել միայն գործիքներու հաստատուած ցանկի մը համար: Աշակերտները յարմարելու կարողութեան կարիք ունին:

- Յարմարող աշակերտը կրնայ.
 - Նոր գործիքներ սորվիլ,
 - Ռազմավարութիւններ փոխել,
 - Անակնկալ իրավիճակներու արձագանգել,
 - Սխալներէն սորվիլ,
 - Նոր տեղեկութիւններու հանդէպ բաց մնալ,
 - Ամբողջ կենքի ընթացքին շարունակել սորվիլ:
- Ասիկա կրթութեան մէջ կարելոր փոփոխութիւն մը կը պահանջէ: Միայն այս մասին հարցնելու փոխարէն՝ պէտք է նաեւ հարցնենք. «Ի՞նչ պէտք է գիտնան աշակերտները», «Աշակերտները կրնա՞ն սորվիլ այն բաները, որոնց կարիքը պիտի ունենան ապագային»:

Սորվիլ սորվիլը կրնայ ըլլալ կրթութեան տուած ամենէն արժեքաւոր հմտութիւններէն մէկը:

ԼԵՆԱ ՊՕՂՈՍՅԱՆՍ

Շար.ը՝ էջ 6

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԵՑԱՒ ԱՐՑԱԽԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ «ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԴՐԱԽՏԻՑ» ԳԻՐԸ

Սեպտեմբեր 29-ին Փարիզի մէջ տեղի ունեցաւ գրական երեկոյ մը՝ Նուիրուած «Նամակներ դրախտից» երկեզու՝ հայերէն-ֆրանսերէն ժողովածուին:

Գիրքին հեղինակներն են արցախցի բանաստեղծ եւ գրող Զերմինէ Աւագեանը եւ իմաստասէր, «Արեւելքի քրիստոնեաները» հաղորդաշարի («France Culture» ձայնասփիւռի կայանէն) արտադրիչ Ուլիս Մանժեւը: Դատորը այս տարի լոյս տեսաւ «Newmag» հրատարակչատունէ:

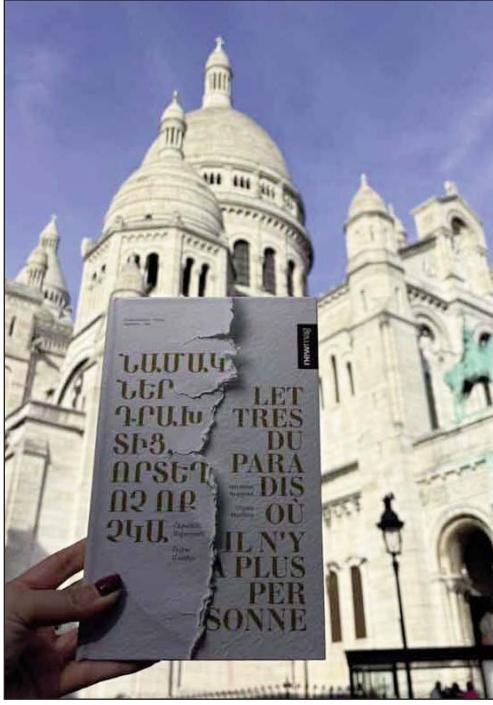
«La Guilde»-ի եւ Արցախի աշակու-

նէրով, բանաստեղծութիւններով... բերել էմ այս գրքով: Երբեմն, այո՛, հայրենի տունն այնքան փոքր է դառնում, որ կարող ես տեղաւորել նամակի մէջ, տեղաւորել եւ ուղարկել այն մարդուն, ում սրտի հետ այն կը կարողանայ զրուցել...

Այս գիրքը սկսուեց երկու անձանօք մարդկանց նամակագրութիւնից: Ես գրում էի մի ֆրանսացի երիտասարդի, որը Արցախը չէր ճանաչում: Բայց ես չէի ուզում նրան պատմել միայն պատերազմի ու կորուստների մասին: Ու-

Լուսանկարը՝ ՄԵԼԵՆՈՒ ԱՃԱՍԵԱՆԻ

թեան միութեան ջանքերով կազմակերպուած ձեռնարկը, որ կը կրէ «Արցախը՝ հայրենիք» խորագիրը, համախմբեց քաղաքական, մտաւորական եւ գրական շրջանակներու ներկայացուցիչներ:

Երեկոյի ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ հայրենիքի, յիշողութեան, կորուստի եւ վերադարձի նիւթերուն: Զերմինէ Աւագեան նամակներու միջոցով կը պատմէ իր կենսի, Արցախի եւ Աշան գիւղի մասին: Գրականութիւնը անոր համար հայրենիք վերադառնալու միջոց մըն է, երբ ֆիզիքական վերադարձը ներկայիս կարելի չէ:

Ձեռնարկին ընթացքին ընդգծուեցաւ նաեւ Արցախի մշակութային եւ պատմական յիշողութեան պահպանման կարեւորութիւնը, յատկապէս՝ 2023-ի սեպտեմբերին տեղի ունեցած աւելի քան 120 հազար արցախահայերու բռնի տեղահանութենէն ետք:

Գիրքը յիշողութիւնը պահպանելու եւ բռնի տեղահանուած արցախահայութեան ձայնը լսելի դարձնելու փորձ մըն է:

Ձեռնարկին ներկայ էին՝ Ֆրանսայի ծերակոյտի Արցախի հետ բարեկամութեան շրջանակի նախագահ Տեփնազ, շարք մը այլ պետական պաշտօնատարներ, ԶՅԴ Ֆիւրոյի անդամ, Ֆրանսայի հայկական կազմակերպութիւնները համակարգող խորհուրդի համանախագահ Մուրատ Փափագեան եւ Արցախի Դանրապետութեան ներկայացուցիչ Յովհաննէս Գեորգեան:

Ստորեւ՝ այս առիթով Զերմինէ Աւագեանին արտասանած խօսքը:

Մի նամակի չափ երկիր

Փարիզում իմ համահեղինակած գրիչ շնորհահանդեսին ներկայ լինելը խորը յուզել է արթնացնում, որովհետեւ ես եկել եմ մի վայրից, որը աշխարհի քարտէսի վրայ չեմ կարող ձեռք ջոյ տալ: Ես եկել եմ Արցախից: Եթէ ինձ այսօր հարցնե՞ք՝ որտե՞ղ է Արցախը, ես, ցաւօք, չեմ կարող ջոյ տալ այն տեղը, որտեղ սկսուում է իմ մանկութիւնը: Այդ պատճառով ես իմ երկիրը բերել եմ՝ նամակներով, յիշողութիւն-

գում էի, որ նա տեսներ, թէ ինչպիսին էր Արցախը, նախքան այն դարձաւ բռնազավթուած տարածք: Ուզում էի, որ նա տեսներ՝ իմ գիւղը, իմ տունը, մօրս, հօրս, իմ կարողացած գրեցող եւ այն ամենը, ինչ ես եմ՝ որպէս Արցախի մի մասնիկ... որովհետեւ Արցախը միայն պատերազմ չէ: Արցախը նաեւ ժպտացող երեխաներ էր, երգ էր, բանաստեղ-

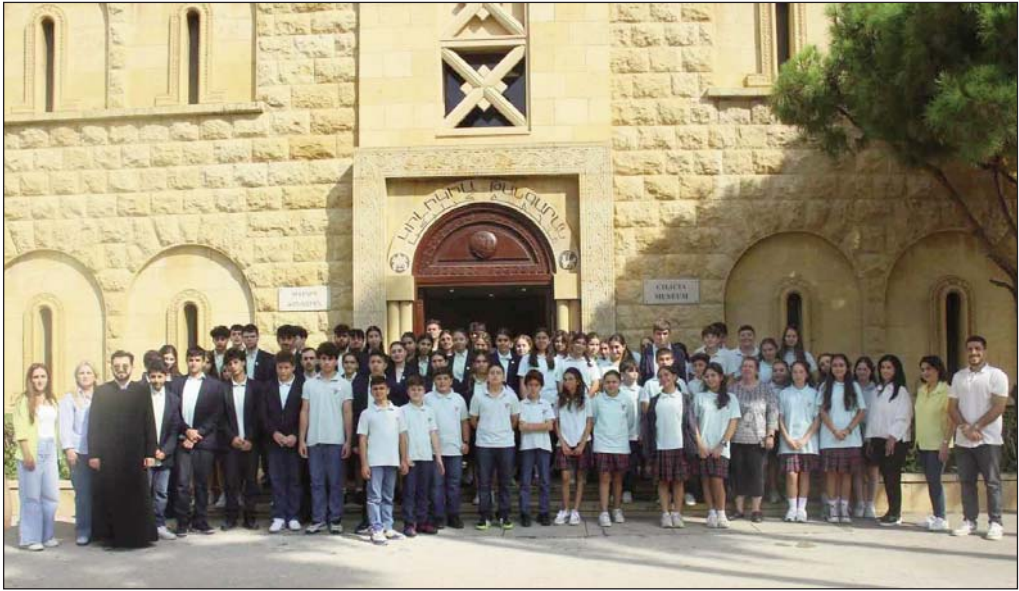
ծութիւն, մեր գիւղի հնամեայ եկեղեցին, մեր այգու ծառերը... եւ մի փոքրիկ աղջիկ, որը երազում էր տիկնիկ ունենալ: Ես այդ աղջիկն եմ: Երբ սկսում են պատերազմները, առաջինը զոհուում են տիկնիկները, ու երեխաները ստիպուած են լինում մէկ օրուա մէջ մեծանալ... ես միակ երեխան չեմ, որ մեծացաւ ռումբի առաջին պայթիւնի հետ, այդպիսի հազարաւոր երեխաներ կային ու կան... այդ տարիքում կարծում էի, որ խաղաղութիւնը խաղալիքի նման մի բան է, որը կարելի է նուիրել, օրինակ՝ ծննդեան տարեդարձին կամ Ամանորին: Յետոյ մեծացաւ եւ հասկացաւ, թէ որքա՞ն դժուար է մեծերի աշխարհում այդ խաղալիքը գտնելը:

Իմ հայրը հրամանատար էր: Պատերազմը նրան տարաւ, եւ նա այլեւս չվերադարձաւ: Երեխայի համար մահը երեք անարտ չէ: Այն պարզապէս մի հեռաւոր հասցէ է: Եւ ես երկար տարիներ այդ հասցէն փնտնել եմ գրականութեան մէջ: Գուցէ հենց այդ պատճառով գրականութիւնն ինձ համար վերադարձի ճանապարհ է: Երբ ես այլեւս չեմ կարող գնալ Արցախ, ես գնում եմ այնտեղ բառերով: Այս գիրքը այդպիսի վերադարձերից մէկն է:

Եւ այս նամակագրութեան ընթացքում մի կարելոր բան տեղի ունեցաւ: Ուլիսը սկսեց ճանաչել Արցախը: Սկսեց հարցնել, կարդալ, փնտնել, իմաստել: Եւ այդ պահին ես հասկացաւ, որ այս գիրքն այլեւս միայն նամակակն չէ:

Շար.ը՝ էջ 6

ՄՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ԱԶԳ. ԵՂԻՇԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՔՈԼԵՃԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆ «ԿԻԼԻԿԻԱ» ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Ուրբաթ, 9 հոկտեմբեր 2026-ին, Սրբոց Թարգմանչաց տոնին առիթով, Ազգ. Եղիշէ Մանուկեան ջուլճի միջ-նակարգի եւ երկրորդականի աշա-կերտները այցելեցին Մեծի Տանն Կի-լիկիոյ կաթողիկոսութեան «Կիլիկիա» թանգարան:

Թանգարանին սրահին մէջ, Թարգ-մանչաց տոնին առիթով, աշակեր-տութեան խոստումը կարողաց երկ-րորդականի Ժ. դասարանի աշակեր-տուհի Լուի Պապոյեան:

Ողջոյնի խօսք արտասանեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան մատենադարանի տեսուչ Շահան արք. Սարգիսեան: Ապա թանգարա-նի տեսուչ Պսակ վրդ. Թեփիրճեան աշակերտներուն փ ո խ ա ն ց ե ց Թ ա ր գ մ ա ն չ ա ց տօնին խորհուր-դը՝ ընդգծելով պատմութեան եւ հայոց լեզուին եւ ազգային ինքնու-թեան պահպան-ման կարեւորու-թիւնը:

Հայր սուրբը իր խօսքին մէջ ըսաւ. «Պատմութիւնը մեզ կը համախմբ-բէ. առանց պատ-մութեան՝ մենք չենք կրնար գոյատե-ւ-ել: Մերոյ միջոցով գիտեն անցած են դարեր, եւ մենք տակաւին այդ գի-րերով կը ստեղծագործենք ու կը պահպանենք մեր ինքնութիւնը: Ձեր դպրոցին անունը՝ Եղիշէ Մանուկեան, մեր մեծ պատմիչ Եղիշէին անունն է, որ մեր առաջին հեղինակներն եղած է:

«Քիչ ետք սրբազան հայրը ձեզի պիտի խօսի մեր ձեռագիրներու հա-րուստ ժառանգութեան մասին, որ այ-սօր մեզի համար է Կիլիկիայէ: Ապա պիտի ծանօթանաք թանգարանի իրերուն, զորս մեր պապերը Հայոց ցեղասպանութեան ընթացքին բազ-մաթիւ դժուարութիւններով փոխադ-րած են ապահով ափեր: Եւ այն, ինչ որ անոնք կրցած են պահպանել, մեր ինքնութիւնն է:

«Իմ փափաքս է, որ այսօր ձեր տե-սածն ու սորվածը ձեր կեանքին մէջ յիշէք եւ արդենք: Հայերնի առա-ջին թարգմանուած բառը «իմաստու-թիւն»-ն է: Ուրեմն մենք այնքան իմաստուն պետք է ըլլանք, որ կարե-նանք պահել ու պահպանել մեր ինք-նութիւնը, մեր ժառանգութիւնը եւ ար-ժեւորել մեր ձեռագիր մատենները»:

Ապա աշակերտները բարձրացան ձեռագիր մատեններու բաժինը, ուր խօսք առաւ Շահան սրբազան եւ ընդգծեց ձեռագիր մատեններուն անգին արժեքը հայ ժողովուրդին հա-մար՝ ըսելով. «Այս ձեռագիր մատե-նաները աշխարհին համար հազա-րաւոր տուարներ կ'արժեն, սակայն

մեզի համար գին չունին: Ձեռագիրը կը նմանի մարդու. կը ծնի մէկ անգամ եւ կը մեռնի մէկ անգամ»:

Սրբազան հայրը անդրադարձաւ նաեւ Արցախի մէջ տեղի ունեցած դէպքերուն՝ Նշելով, որ անցնող շա-բաթներուն ազերիները երուպացի զբօսաշրջիկներուն փորձած էին փաստել, որ հայերը կեղծաւոր են, եւ պնդել, թէ հայերուն պատկանող ձե-ռագիրները պարապ են: Սակայն, ինչպէս ան ընդգծեց, հայերը փաս-տած էին, որ կեղծաւորները իրենք էին: Ան յայտնեց նաեւ, որ հայ ժողո-վուրդը պիտի վերադառնայ Արցախ՝ հաստատելով. «Մինչեւ այն ատեն որ

ձեզի պէս աշակերտներ կան, ո՛չ Հա-յաստանը եւ ո՛չ ալ ձեռագիրները կը կորսնցնենք եւ կը վերադարձնենք Կի-լիկիան ու Արցախը»:

Ապա Շահան սրբազան մանրա-մասն տեղեկութիւններ տուաւ ձեռա-գիր մատեններու պատմութեան, գրութեան ոճին, պահպանման ձեւե-րուն եւ արժեքին մասին: Ան աշա-կերտներուն ներկայացուց նաեւ Կիլի-կիոյ մէջ գրի առնուած «Բարձր Բերդի Աւետարան»-ը, որ կը թուագրուի 1242-1248 թուականներով: Սրբազա-նը աշակերտներուն արտօնեց դաշի Աւետարանին նմանահանութեան եւ ստանալ անոր օրինութիւնը:

Երկրորդականի աշակերտները առիթ ունեցան նաեւ հոգեշահ գրոյց մը ունենալու Շահան սրբազան հօր եւ հայր Պսակին հետ:

Աշակերտները շրջեցան թանգա-րանին տարբեր բաժիններուն մէջ եւ ծանօթացան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան թանգարանին հարուստ ժառանգութեան:

Այցելութեան աւարտին աշակերտ-ները համախմբուեցան մայր տաճա-րին մէջ, ուր հայր Պսակ ծիսական գի-տելիքներ փոխանցեց անոնց եւ աղօթք մը սորվեցուց:

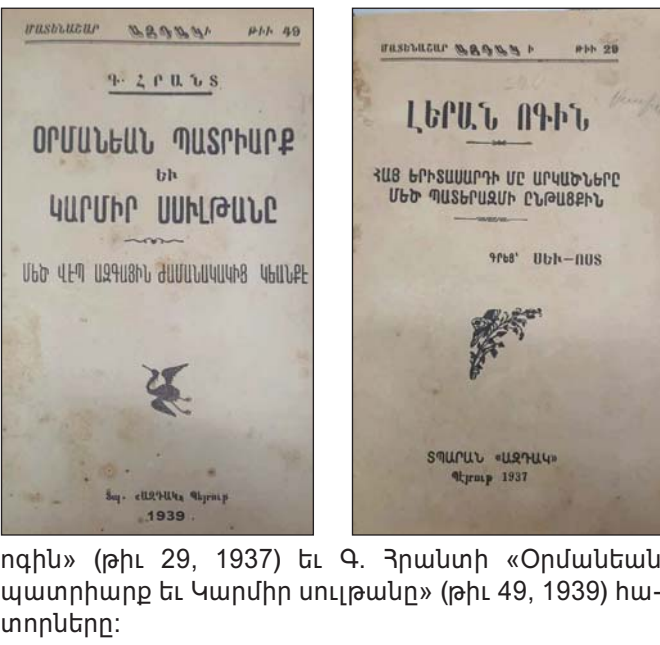
Այցելութիւնը աշակերտներուն հա-մար դարձաւ հայ մշակութային եւ հո-գեւոր ժառանգութեան աւելի մօտե-ն ծանօթանալու, անոր արժեքին գի-տակցելու եւ ազգային ինքնութեան պահպանման կարեւորութիւնը վե-րաթելորելու գեղեցիկ առիթ մը:

ՄՏԱՑԱՆՔ

«Ազդակ»-ի խմբագրու-թիւնը ձեռնարկած է թեր-թի մատենաշարի ամբող-ջացման աշխատանքին, եւ կոչ ուղղած էր ընթեր-ցողներուն, որ եթէ իրենց մօտ թիւեր կը գտնուին, բարեհաճին նուիրել «Ազ-դակ»-ի գրադարանին:

Այս առումով մեր ըն-թերցողներուն ընդառա-ջումը կը շարունակուի:

Գոհունակութեամբ եւ խոր գնահատանքով կ'ու-զենք յայտնել, որ մեր ըն-թերցողներէն հաջիկ Պե-րպետեան «Ազդակ»-ի գրա-դարանին կը նուիրէ իր մօտ գտնուող եւ ցարդ ան-գտանելի մնացած Մարսէլ տը Թանքուրի «Միջնա-բերդին լրտեսը» (թիւ 4, 1931), Սեւ-Ոստի «Լեւոն

ոգին» (թիւ 29, 1937) եւ Գ. Հրանտի «Օրմանեան պատրիարք եւ Կարմիր սուլթանը» (թիւ 49, 1939) հա-տորները:

«ԿԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԻ ՅԱՆՑԵՐ. ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ» ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Հայկազեան համալսա-րանի Հայկական սփիւռքի ուսումնասիրութեան կեդ-րոնի (ՀՍՈԿ) եւ Փոցտամի Լեւիսիոս կեդրոնի (ՓԼԿ) գործակցութեամբ, 7 հոկ-տեմբերին տեղի ունեցաւ «Կկայութեան եւ վերա-կանգնումի ցանցեր. մի-սիոնարական շարժումը եւ Հայ աւետարանական հա-մայնքը» վերնագրեալ գի-տաժողովը:

Միօրեայ գիտաժողո-վին բացումը կատարեց ՀՍՈԿ-ի տնօրէն փրոֆ. Անդրանիկ Տազեւեան, որ բարի գալուստի խօսքով ուրախութիւն յայտնեց, որ կեդրոնը վերսկսած է իր աշխուժ գործունեութեան: Ան մատնանշեց վերջերս Երեւանի մէջ հաջատուր Աբովեանի անուան Հա-յաստանի մանկավարժա-կան պետական եւ Հայկա-զեան համալսարաններու միատեղ կազմակերպած գիտաժողովը, որուն կու գայ յաջորդելու այս մէկը: Փրոֆ. Տազեւեան շնորհա-կալութիւն յայտնեց ՓԼԿ-ի տնօրէն դոկտ. Ռոյ Նոքին իր ջանադրութեան եւ ճի-գերուն համար՝ միասնա-բար կազմակերպելու այս գիտաժողովը, եւ յոյս յայտնեց, որ գործակցու-թիւնը կը ծաղկի յառաջի-կայ տարիներուն:

Ողջոյնի խօսքին մէջ դոկտ. Նոք գոհունակու-թիւն յայտնեց Լիբանանի կացութեան պատճառով յետաձգուած այս գիտա-ժողովին կայացման համար, ապա նաեւ շնորհակա-լութիւն յայտնեց գեկուցաբերներուն եւ լաւատեսու-թիւն՝ այս գործակցութեան ապագային առնչու-թեամբ:

Գիտաժողովին «Միսիոնարներ եւ հանդիպում-ներ» վերնագրուած առաջին նիստը սկսաւ վեր-դուքով. Փոլ Հայտնութեան գեկուցումով՝ «Միսիոնար-ները հայոց մէջ. հանդիպումներ, հաստատութիւններ եւ ընտանեկան աւանդներ» վերնագիրով, ուր ան արիսխային, ընտանեկան լուսանկարներով եւ փաս-տաթուղթերով դրուագներ ներկայացուց միսիոնար-ներու եւ հայ աւետարանական ընտանիքներու միջեւ յառաջացած հաստատութեանկայ յարաբերութիւ-ններու եւ գործակցութեանց մասին:

Դոկտ. Փիթըր Մաքարի՝ «Առաքելութեամբ ուղեկ-ցում» Յեղասպանութեան ընթացքին» վերնագրեալ զեկուցով ըրաւ պատմականը Հայոց ցեղասպանու-թեան շրջանին միսիոնարական շարժումի ուղեկցի քայլերուն: Դոկտ. Մաքարի Նշեց, որ միսիոնարական շարժումը այնուհետեւ եւս քայլ պահեց Միջին Արե-ւելքի մէջ այլ ցեղասպանութիւններու հետ, օգնու-թեան հասաւ գոհներուն, եւ բերաւ օրինակները՝ Կազայի ու Խորասանի Լիբանանի:

Փրոֆ. Տազեւեան ըրաւ վերլուծական բաղդատա-կանը 1839-ին Չմիւնիսի լոյս տեսնել սկսած «Շտե-մարան պիտանի գիտելեաց»-ի եւ 1843-ին Վենետիկ լոյս տեսնել սկսած «Բազմալեպ»-ի առաջին տար-ան բովանդակութեանը՝ եզրակացնելով, որ անոնք յատկանշականօրէն միակարծիք էին հայութեան յա-ռաջդիմութեան խնդրով կրթութեան եւ դաստիարա-կութեան վճռական նշանակալիութեան:

«Փրկութեան առաքելութիւն եւ կարեկցութիւն» Յեղասպանութեան ընթացքին» վերնագրուած երկ-րորդ նիստին «Եոհաննէս Լեւիսիոս իբրեւ Յեղաս-պանութեան պատմաբան» նիւթով գեկուցեց դոկտ. Նոք, որ կատարեց Լեւիսիոսի հեղինակած առաջին երկու գիրքերուն կազմութեան եւ հրատարակման պատմումը:

Միհրան Միսնասեան «Քարէն Եփփէի որբահաւա-քի աշխատանքները Հայէպի մէջ» նիւթով ներկայա-ցուց որբահաւաքի ընդհանուր աշխատանքը Սուրիոյ գնահատական վայրերուն մէջ, ապա կեդրոնացաւ Եփփէի այս ուղղութեամբ կատարած ճիգերուն եւ արձա-

նագրած մեծ արդիւնքներուն:

Դոկտ. Հիլմար Քայգեի «Կարեկցական առաքե-լութիւններ» շարդերու օրերուն. Հայէպի կարեկցա-կան կեդրոնի ցանցը եւ Տեր Չօրի շարդերը» վերնա-գիրով գեկուցեց մանրամասնեց ցանցին գործունեու-թիւնը, եւ թէ ինչպէ՛ս ցանցը կը վերափոխուէր ամեն անգամ, որ շարդարարական կոր պայմաններ կը յա-ռաջանային գոհներուն առջեւ:

Դոկտ. Հայկ Մարտիրոսեան «Ռոհներ ընտանիքը Օսմանեան կայսրութեան մէջ. յանձնառութիւն՝ որբե-րու ազատումի, հոգաճութեան, կրթութեան, եւ աւե-տարանականութեան» վերնագրեալ գեկուցով ներ-կայացուց գործունեութիւնը 1899-էն արեւմտահայ իրականութեան մէջ գործող եւ Ատանայի շարդի ու Հայոց ցեղասպանութեան ականատես Ռոհներ ըն-տանիքի 3 անդամներու, որոնցմէ երկուքը իրենց կեանքը կորսնցուցին հայոց օգնութեան իրենց ծա-ռայութեան ընթացքին:

«Միսիոնարական շարժումի սկզբնական հաւ-գրուաններ» վերնագրուած երրորդ նիստին փրոֆ. Ճոն Արմաւուրդի կեդրակայացուց «Ամերիկեան ՊՈՐՏ (ABCFM) ընկերութեան առաջին քայլերը Սուրիա-Լի-բանանի եւ այլ տարբերութիւնը հայերուն հետ՝ Ժժ. դարուն եւ մշտնութեան» նիւթը, ըրաւ պատմականը շարժումին Միջին Արեւելք մուտքին եւ ծաւալած գոր-ծունեութեան:

Վեր. Ուիլյամը Վոն Սաան եւ Շուշան Ենգիբարե-ան ներկայացուցին Ամերիկեան ՊՈՐՏ (ABCFM) ըն-կերութեան Վանի կայանը՝ 1870-1915 շրջանին, իսկ գիտաժողովի տասերորդ գեկուցաբեր Հայկ Ետիլ-եան ներկայացուց Շուշիի մէջ Պազէլեան միսիոնա-րութեան առաջին տարիներու գործունեութիւնը:

Գիտաժողովի վերջաւորութեան առիթ եղաւ ազատ ու մանրամասն արժարծումներու, տեսակետ-ներու եւ մօտեցումներու խորունկ քննարկումներու, որով եւ ձեւատրուեցաւ գիտական աւելի քան մաս-նակի համապատկեր մը՝ միսիոնարական շարժում-ներուն դերին, հայկական եւ հայ աւետարանական առնչութիւններուն եւ բարեշրջումներուն մասին: Ա-ւարտին ներկաները եկան այն եզրակացութեան, որ այս առումով տակաւին կան բացեր, չլուսաբանուած դերակատարներ, հաստատութիւններ եւ հարցեր, ու խօսուեցաւ ընելիքներու մասին:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒԵՑԱԼ...

Շարունակուած 4-րդ էջէն

Այն դարձել է կամուրջ՝ երկու մարդկանց միջեւ, երկու մշա-կոյթների միջեւ, երկու աշխարհների միջեւ։

Գուցէ գրականութեան ամենամեծ ուժը հէնց սա է՝ ոչ թէ ստիպել մէկ ուրիշին հաւատալ քո պատմութեանը, այլ բացել դուռը եւ ասել՝ Ներս արի, այստեղ է իմ տունը... եւ Ուլիսը այն եզակի մարդկանցից է, որ համարձակուեց Ներս մտնել՝ առանց իմանալու, թէ իՆչ կը գտնի այնտեղ... Այսօր ես այդ դուռը բացում եմ Փարիզում։ Քանի՞ հոգի Ներս կը մտնի այդ դռնից, չգիտեմ, բայց այն արդէն իսկ բաց է...

Ֆրանսան ինձ համար յիշողութիւնը մշակոյթի վերածելու երկիր է։

Եւ գուցէ հէնց սա է Ֆրանսայի ամենամեծ ուժը՝ կարողա-լալ ուրիշի պատմութիւնը դարձնել սեփական յիշողութեան մի մասը։

Ինչպէս ազատութիւնը ազգութիւն չունի, այնպէս էլ յիշո-ղութիւնը սահմաններ չի ճանաչում։ Այդ պատճառով ես իմ Ար-ցախը բերել եմ Ֆրանսա՝ Ստեփանակերտից Փարիզ, Աշան գիւղից դէպի ձեր սրտերը, կորսուած դրախտից՝ դէպի յոյսի եւ հաւատի աշխարհ։

Ես չեմ կարող խօսել յիշողութեան մասին եւ չէեշտել այն մեծ երազանքի մասին, որը ունի իմ ծննդեան պահից մինչեւ այսօր։ Դա խաղաղութիւնն է, բայց՝ ոչ այն խաղաղութիւնը, որի մասին այսօր խօսւում է։ Ես խօսում եմ այն խաղաղու-թեան մասին, որը սոսկ դիւանագիտական բառ չէ կամ էլ՝ պաշտօնեաների ձեռքսեղում։ Այն պէտք է ունենայ՝ հասցէ, տուն, վերադարձի ճանապարհ, իսկ այդ ճանապարհը չի կա-րող կառուցուել, քանի Պաքուի բանտերում շարունակւում են

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՓԱՓՈՒԿ ՀՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ...

Շարունակուած 4-րդ էջէն

Է.- Ինքնակառավարում

Եթէ աշակերտները ամէն որոշումի, ամէն բացատրութեան, ամէն գրութեան եւ ամէն դժուար առաջադրանքի համար ար-հեստական բանականութեան կը դիմեն, անոնք կրնան աստի-ճանաբար կորսնցնել իրենց սեփական կարողութիւններուն հանդէպ վստահութիւնը։ Ինքնակառավարումը կը ներառէ.

- Նպատակներ սահմանել,
- Ժամանակը կառավարել,
- Աշխատանքը կազմակերպել,
- Ուշադրութիւնը պահպանել,
- Սեփական ուսումին համար պատասխանատու ըլլալ։

Աշակերտները պէտք է սորվին իրենք իրենց հարցնել. «Այս առաջադրանքին համար իսկապէս ԱԲ-ի կարիքը ունի՞մ, թե՞ կրնամ առանձին կատարել»։ Այս հարցը թուային հասունու-թեան կարեւոր արտայայտութիւն մըն է։

Նպատակը աշակերտները ԱԲ օգտագործելէ հեռու պահե-լը չէ։ Նպատակը անոնց օգնելն է հասկնալու՝ ե՞րբ օգտագոր-ծել զայն, ինչպէ՞ս օգտագործել եւ ե՞րբ չօգտագործել։

Ը.- Բարոյական դատողութիւն եւ պատասխանատուութիւն

Արհեստագիտութիւնը օգտագործելու կարողութիւնը ինք-

պահուել տասնեակ հայ գերիներ։ Չի կարող կառուցուել, քա-նի հայկական Արցախում մշակութային սպակոյի են ենթարկ-ւում քրիստոնեական հնամեայ եկեղեցիներն ու խաջքարերը։ Սա պատմութիւնը ջնջելու ձեւ է։ Իրական խաղաղութիւնը այդ ամէնի սրբագրումն է... Խաղաղութիւնն այն օրն է, երբ մարդը դադարում է սպասել, որ Նորից կը կրակեն։

Խաղաղութիւնը նաեւ տուն վերադառնալու իրաւունքն է։ Խաղաղութիւնը մոռանալը չէ։ Խաղաղութիւնը յիշելու իրա-ւունքն է։ Խաղաղութիւնը նաեւ այն է, երբ մարդը կարողանում է կրկին վստահել կեանքին։

Պատերազմը ուզում է մեզ նմանեցնել իրեն։ Ուզում է, որ մեր միակ լեզուն դառնայ ատելութիւնը։ Իսկ ես ուզում եմ, որ իմ լեզուն մնայ գրականութիւնը։ Իմ զէնքը՝ բառը։

Իմ պատասխանը՝ յիշողութիւնը։

Իմ ցանկութիւնը՝ իրական խաղաղութիւնը։

Եւ այսօր, այստեղ՝ Փարիզում, ես ուզում եմ հաւատալ, որ մի օր խաղաղութիւնը սոսկ ցանկութիւն չի լինի։ Գուցէ հէնց դրա համար էլ շարունակում եմ գրել։ Որովհետեւ երբ դէպի տուն վերադարձի ճանապարհը փակ է, յաճախ մնում է միայն մէկ ճանապարհ՝ բառերի ճանապարհը։ Այդ ճանապարհը ոչ ոք չի կարող փակել ու բռնազաւթել։

Եթէ այսօր այս դաշիժնից թէկուզ մէկ մարդ դուրս գայ այն մտայնութեամբ, որ Արցախը ոչ թէ քարտէսի վրայ չերեւացող մի տեղ է, այլ՝ մի աղջկայ տուն, մի մօր ձայն, մի հօր լուսա-նկար, մի երեխայի ժպիտ, մի ժողովրդի երգ, ուրեմն այս գիր-քը ճիշդ ճանապարհի վրայ է։

Որովհետեւ հայրենիքը միայն այն վայրը չէ, որտեղ մենք ապրում ենք։

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՓԱՓՈՒԿ ՀՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ...

Շարունակուած 4-րդ էջէն

Նաբերաբար չի նշանակեր, որ անձը գիտէ զայն պատասխա-նատու կերպով օգտագործել։ Աշակերտները պիտի հանդի-պին հարցերու, օրինակ՝

- Ընդունելի՞ Է արհեստական բանականութիւն օգտագոր-ծել այս առաջադրանքին համար։
- Ո՞վ կը տիրապետէ արհեստական բանականութեամբ ստեղծուած պատկերին։
- Կրնա՞մ ուրիշին աշխատանքը առանց արտօնութեան օգ-տագործել։
- Անձնական ի՞նչ տեղեկութիւն պէտք է կամ պէտք չէ բաժ-նեկցիմ արհեստական բանականութեան համակարգի մը հետ։
- Ո՞վ պատասխանատու է, երբ արհեստական բանականու-թեամբ պատրաստուած պատասխանը վնաս կը պատճառէ։

Այս հարցերը բարոյական դատողութիւն կը պահանջեն։

Թ.- Կարեկցանք եւ մարդկային կապ

Թերեւս արհեստական բանականութեան դարաշրջանի կա-րեւորագոյն հմտութիւններէն մէկը խորապէս մարդ մնալու կարողութիւնն է։ Աշակերտները իրական յարաբերութիւննե-րու, զրոյցի, բարեխմտութեան, համագործակցութեան, քաջա-լերանքի եւ պատկանելիութեան կարիքը ունին։ Անոնք պէտք է զգան, թէ ի՞նչ կը նշանակե՞լ լսել դժուարութեան մէջ գտնուող

Չայրենիքը նաեւ այն տեղն է, որը մենք մեր ներսում եւք պահում, երբ չենք կարող այնտեղ վերադառնալ։

Գուցէ երբ կարդաք այս գիրքը, այն ձեզ յուշի, որ ես հեռու եւ անյայտ տեղից եկած մէկը չեմ, այլ՝ ձեզ պէս մէկը, որ պար-զապէս ուզում էր ազատ ապրել իր երկրում, որ՝ թէպէտ խօ-սում է ուրիշ լեզուով, բայց երբեք ուրիշ չէ, որովհետեւ մարդու ցաւը թարգմանութեան կարիք չունի, ինչպէս եւ՝ նրա ազատ ապրելու ցանկութիւնը։

Գուցէ այս էջերի միջով դուք մի պահ լսեք իմ երկրի լռութիւ-նը. ա՛յն լռութիւնը, որի մէջ դեռ ապրում են՝ մեր տների ձայնե-րը, մեր մանկութեան քայլերը, մեր եկեղեցիների զանգերը, մեր սարերի յիշողութիւնը։ Եւ գուցէ հասկանաք, որ հայրենիքը լոկ քարտէսի վրայ նշուած տարածք չէ։ Չայրենիքը այն տեղն է, որտեղ մարդ առաջին անգամ իրեն «ես» է զգում։ Կւել հայ-րենիքը՝ նշանակում է խլել եսը, ինքնութիւնը...

Ես այս գիրքը չեմ բերել Ֆրանսա՝ խղճախալութիւն խնդրե-լու։

Ես այն բերել եմ՝ յիշողութեան, արժանապատուութեան եւ արդարութեան մասին խօսելու։ Որովհետեւ երբ մի ժողովուրդ կորցնում է իր տունը, աշխարիը պէտք չէ լռեցնի նրա ձայնը։ Եւ ես ուզում եմ հաւատալ, որ այդ ձայնը Ֆրանսայում՝ մարդու իրաւունքների, ազատութեան եւ եղբայրութեան երկրում, չի կորչի։ Այն կը գտնի իր ճանապարհը դէպի մարդկանց սրտերը։

Գուցէ հէնց այդպէս էլ իմ փոքրիկ Արցախը, որն այսօր հեռու է իր զաւակներից, մի օր իր տեղը գտնի Ֆրանսայի մեծ սրտում՝ ոչ թէ որպէս անցեալի յիշողութիւն, այլ՝ որպէս արդա-րութեան սպասող կենդանի պատմութիւն...

ԵՐԲ ԾԻԾԱՂԸ ԿԸ ԼԵՑՆԷ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԸ...

Շարունակուած 3-րդ էջէն

Խնդիրը թատրոնի տեսակներուն մէջ

մրցակցութիւն ստեղծելը չէ։ Խնդիրը այն է, որ հանդիսատեսը ունենայ ընտ-րելու ազատութիւն, բայց նաեւ՝ այդ ընտրութիւնը կատարելու մշակութա-յին պատրաստութիւն։

Եւ այստեղ կու գայ մեր շաբաթա-վերջի յաջողութեան ամենէն հետաքըրը-րական հարցումը։

Եթէ վաղը Նոյն բեմին վրայ ներկա-յացնենք ժամանակակից տրամա մը կամ անիտթեթի թատրոն մը, արդեօք այդ Նոյն 1200 հանդիսատեսները պիտի վերադառնա՞ն։

Պիտի գա՞ն առանց խնդալու խոս-տումի։ Պիտի գա՞ն պարզապէս թատ-րոնին հետ հանդիպելու, Նոր աշխարհ մը բացայայտելու, տարբեր զգացում մը ապրելու համար։

Կը մաղթեմ, որ պատասխանը «Այո՞» ըլլայ։

Որովհետեւ թատրոնի իսկական յարթանակը միայն լեփ-լեցուն սրահը չէ։ Ան նաեւ այն հանդիսատեսն է, որ

պատրաստ է բեմին հետ խնդալու, լա-լու, մտածելու, հարցադրելու եւ երբեմն Նոյնիսկ՝ չհասկնալու։

Մեր վերջին ներկայացումներուն յա-ջողութիւնը մեծ ուրախութիւն էր բոլո-րիս համար։ Բայց այդ ուրախութիւնը պէտք է նաեւ առիթ դառնայ մտածելու, թէ ինչպէ՞ս կարելի է այս հետաքըրու-թիւնը վերածել մնայուն թատերական մշակոյթի, որովհետեւ եթէ այս անգամ ծիծաղը յաջողեցաւ ժողովուրդը թատ-րոն բերել, թող այդ ծիծաղը դառնայ դուռը, ոչ թէ՝ սահմանը, մեր թատերա-կան ճամբորդութեան։

Եւ թող վաղը սրահները լեցունին ոչ միայն այն ատեն, երբ բեմը կը խոստա-նայ մեզ խնդացնել, այլ նաեւ՝ այն ատեն, երբ կը համարձակին պարզա-պէս դերասանները բեմ բարձրանալ։

Ի վերջոյ, թատրոնը կեանքին հայե-լին է, իսկ կեանքը, բարեբախտաբար կամ դժբախտաբար, միայն կատակեր-գութիւն չէ։

ՕՐԱՏԵՏՐ

19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

- 1829.- Ռուս-թրքական 1828-1829-ի պատերազմի աւարտին կնքուած Ադ-րիանապոլսոյ դաշնագիրին հիմամբ փոխադարձ գաղթի իրաւունք սահմանուած ըլլալով, սկսաւ Կարսոյ եւ շրջակայքի հայութեան զանգ-ածային տեղափոխութիւնը դէպի Ցաւախք եւ Գիւմրի։
- 1870.- Մոսկոյ մանկագիր Խնկո Ապերի (Աթաբէկ Խնկոյեան), Լոռիի Ղարա-բոյա (Ներկայիս Խնկոյեան) գիւղը։ Մահացած է 1935-ին, Երեւան։
- 1956.- Մոսկոյ Արցախեան ազատամարտի մասնակից Ալպէրթ Բաբայեա-նի, Շուշիի մէջ։ Մահացած է 1998-ին։
- 1959.- Մահ յեղափոխական գործիչ Զեռի Ղազարի (Պետոյեան) Անթիլիասի մէջ։ Մնած էր 1887-ին, Սասունի Կելիեկուզան գիւղը։
- 1960.- Մահ գրագետ, բանահաւաք եւ բանասէր Տիգրան Չիօրունիի (Չիրձե-եան), Փարիզի մէջ։ Մնած էր 1881-ին, Վան։
- 1963.- Մահ դերասան եւ բեմադրիչ Կարօ Ավարեանի, Ստեփանակերտի մէջ։ Մնած էր 1895-ին, Ախալցխա։
- 1989.- Արցախի ազգային խորհուրդը կ’առաջադրէ ստեղծել յանձնախումբ մը՝ մշակելու համար Արցախը հայրենի կազմին մէջ մտցնելու գործ-նական միջոցները։
- 1994.- Մահ Նկարիչ Արտաշէս Յունանեանի, Կլետնլիի մէջ։ Մնած էր 1922-ին, Լոռիի Ծաղկաբեր գիւղը։
- 2011.- Մահ ճարտարապետ Կառլեն Անանեանի, Մոսկուայի մէջ։ Մնած էր 1924-ին, Թիֆլիս։

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՐՏԻՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԵՒ ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՓՈԽԱԽՈՅՏԵԱՆՆԵՐ

Ալլախիոյ Տուրե քաղաքին մէջ կը շարունակուի Եւրոպայի ծանրաբարձութեան միկսէլ 23 տարեկաններու ախոյեանութիւնը:

Հայաստանի մարզիկները շաբաթավերջին շարունակեցին մետալներ նուաճել, ըլլան անոնք փոքր թէ մեծ:

Տղոց 75 ըկ կշիռի Եւրոպայի փոխախոյեան հռչակուեցաւ Տիգրան Կարապետեան, որ փոքր ոսկի մետալ ալ նուաճեց արաշէի մրցումներուն:

Տիգրան Կարապետեան

Ան ընդամենը 3 ըկ տարբերութեամբ կորսնցուց ոսկի մետալը (երկամարտի արդիւնքին)՝ ի նպաստ Լեհաստանի ներկայացուցիչ Քոնրատ Լազուկայի:

Պրոնգ մետալ շահեցաւ Ագրապեճանի ներկայացուցիչ Կասեմ Իսմայիլով, 85 ըկ կշիռի մրցումներուն, Մարտին Պոլոսեան իր կարգին Եւրոպայի փոխախոյեան հռչակուեցաւ: Մարտին արաշէի մրցումին 149 եւ 153 ըկ կրցաւ յաջողութեամբ բարձրացնել, սակայն 156 ըկ կշիռը չկրցաւ բարձր պահել: Այս մարզածեփն ան գրաւեց 5-րդ դիրքը, բայց Էփուէ ժըթի մրցումին ան 186 եւ 190 ըկ բարձրացուց՝ շահելով փոքր արծաթէ մետալ եւ երկամարտի արդիւնքով գրաւեց Բ. դիրքը:

Աւելի կանուխ 95 ըկ կշիռի մրցումին, Վալերիկ Մովսիսեան երկամարտի 347 ըկ արդիւնքով գրաւած էր 4-րդ դիրքը, Էփուէ ժըթի մրցումներուն փոքր արծաթ մետալ շահելէ ետք:

Միկսէլ 20 տարեկաններու տղոց 85 ըկ կշիռի մրցումներուն, Նարեկ Մկրտչեան նուաճեց պրոնգ մետալ: Վանաձորցի մարզիկը նուաճեց երկու պրոնգ

Մարտին Պոլոսեան

մետալ, մէկը արաշէի, իսկ միւսը՝ երկամարտի արդիւնքով: Ան Էփուէ-ժըթի մրցումներուն 185 ըկ բարձրացնելէ ետք, չկրցաւ յաջողիլ 189 ըկ բարձրացնելու իր երկու փորձերուն եւ գրաւեց 4-րդ դիրքը:

Աղջկանց մրցումներուն, 77 ըկ կշիռի մրցումներուն, Հայաստան երկու ներկայացուցիչ ուներ: Աննա Ամրոյեան արաշէի իր առաջին փորձին ծախողելէ ետք, յաջողաբար բարձրա-

Աննա Ամրոյեան

ցուց 98 եւ 102 ըկ կշիռը ծանրածոցերը՝ նուաճելով պրոնգէ մետալ:

Դժբախտաբար ան Էփուէ ժըթի մրցումին վիրաւորուեցաւ եւ կիսատ լքեց ելոյթը:

Ալինա Սուքիասեան Էփուէ ժըթի մրցումներուն 120 ըկ կրցաւ բարձրացնել, բայց չկրցաւ 125 քիլոկրամի սահմանը անցնիլ՝ գրաւելով 5-րդ դիրքը:

Ան երկամարտի 221 ըկ արդիւնքով 4-րդ դիրքը գրաւեց:

ԸՄԲԵԱՍԱՐՏ

ՄԱՐԳԻՍ ԲԵԳՈՅԵԱՆ՝ ՊՐՈՆԶԷ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Հայ ըմբիշ Սարգիս Բեգոյեան (61 ըկ) պրոնգէ մետալակիր դարձաւ Միացեալ Նահանգներու Լաս Վեկաս քաղաքին մէջ տեղի ունեցող ազատ ոճի ըմբշամարտի միկսէլ 23 տարեկաններու աշխարհի ախոյեանութեան:

Պրոնգ մետալի մրցումը ուզպեց Պեհրուզպեթ Թուրանմուրատովի դէմ շատ հետաքրքրական եղաւ ու կետերով հարուստ: Բեգոյեան 14-9 արդիւնքով կրցաւ յաղթել եւ նուաճել պրոնգէ մետալը:

Միկսէլ այս ճակատումը հայ ըմբիշը կատարած էր 3 մենամարտներ եւ արձանագրած 2 յաղթանակ՝ յաղթելով Ղազախստանի ներկայացուցիչ Այթանովին (8-4) եւ Ռուսիոյ ներկայացուցիչ Եաքովչեփն (8-3): Կիսաւարտականին Սարգիս Բեգոյեան բաւական հաւասարակշռուած գօտեմարտին պարտութիւն կրած էր Խըրիզգիստանի ներկայացուցիչ Տըքթուր-

պեթ Ուուլուէն: Այս մետալը Հայաստանի առաջինն էր ազատ ոճի ըմբշամարտի մրցումներուն:

Արման Յարութիւնեան (57 ըկ) պրոնգի մրցումին հասած է, միկս Հայկ Պապիկեան (79 ըկ) եւ Գուրգէն Սիմոնեան (97 ըկ) կը փորձեն հասնիլ պրոնգ մետալի մրցումին:

ԲՈՆՑԵԱՍԱՐՏ

ԷՐԻՔ ԱՐՍՏԱՄԵԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱՎԱՐԺ ԱՍՊԱՐԷՁԸ ՍԿՍԱՒ ՆԱՔ-ԱՌԻԹՈՎ

Հայաստանի բռնցքամարտի երիտասարդական հաւաքականի ներկայացուցիչ Էրիք Արստամեան յաջողութեամբ սկսաւ իր արհեստավարժ ասպարեզը:

Արցախցի մարտիկը նաք-աուլով յաղթանակ տարաւ Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած «Շամօ Պոքսիկ» մրցաշարքին:

Արստամեանի մրցակիցը ռուս Իվան Սափին էր, որ իր կարգին իր առաջին արհեստավարժ ելոյթը կ'ունենար: Արստամեան կրցաւ ցու-

ցաղրել իր առաւելութիւնը եւ 2-րդ ռաունտին աւարտեց մենամարտը՝ նաք աուլի ենթարկելով Սափինը:

ՄԿՐՏՉԵԱՆ ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈԼԸ ՆՇԱՆԱԿԵՑ ՆԻՒՐԵՄՊԵՐԿԻ ՎԵՐԱԴԱՐՉԻՆ

Հայաստանի ազգային խումբի յետսապահ Ստիոփա Մկրտչեան վերադառնալէ ետք իր վիրաւոր վիճակէն եւ լաւապէս ապաքինելէ ետք, դաշտ ներկայացաւ Նիւրնպերկի հետ 66-րդ վայրկեանին՝ Էներկի Քոթպուսի դէմ մրցումին:

«Պուլտուսիկա»-ի Բ. դասակարգի 8-րդ հանգրուանին, Մկրտչեան առաջին անգամ ըլլալով դաշտ ներկայացաւ Նիւրնպերկի հետ, երբ իր ակումբը ետ կը մնար 1-0 արդիւնքով:

Նիւրնպերկ անընդհատ կը յարձակէր, բայց միկսէլ 79-րդ վայրկեան որեւէ կողմ չկրցաւ նշանակել:

Յոյն յետսապահ Ալեքսիս Զալուկերոփուլոսի փոխանցումէն ետք գնդակը հասաւ Մկրտչեանին, որ արագ հարուածով մը գրաւեց Քոթպուսի բերդը:

Ասիկա Մկրտչեանի առաջին կոլն էր Նիւրնպերկի շաղկիկով իր պաշտօնական 4-րդ ելոյթին (3 ելոյթ անցեալ տարեշրջանին), եւ իր ասպարեզին առաջինը 13 օգոստոս 2023-էն ի վեր, երբ տակաւին Օսիքի (Խրուաթիա) մարզիկ էր:

Այս կոլով Նիւրնպերկ իր առաջին պարտութենէն խուսափեցաւ եւ մնաց Բ. դիրքին վրայ:

Առաջին դիրքը գրաւող Հերթա Պերլին 7 յաջորդական յաղթանակներէ ետք չկրցաւ կոլ նշանակել Հոլլթին Զիլի դաշտին վրայ (0-0): Հոլլթին Զիլ Բ. դասակարգ սոր փոխանցուած էր եւ ըստ երեւոյթին լաւ վիճակի մէջ չէ եւ շատ հաւանաբար Գ. դասակարգ պիտի փոխանցուի այս ընթացքով: Ան կը գրաւէ վերջին դիրքը 8 մրցումներէ ետք:

«ԷՄ. ԷՄ. ԷՅ.»

ՔԵԹԼԻՆ ՉՈՒՔԱԿԵԱՆ 2,5 ՏԱՐԻ ԴԱԴԱՐԷ ԵՏՔ ՎԵՐԱԴԱՐՉԱՒ ԵՒ ՆԱՔ ԱՌԻԹՈՎ ՅԱՂԹԵՑ

Հայկական ծագումով ամերիկացի «Եու. Է. Էֆ. Ա.»-ի մարտիկ Զեթլին Չուքակեան (Սերմինարա) յաջողութեամբ վերադարձաւ խառն մենամարտերու ասպարեզ՝ երկուցուկէ տարի դադարէ ետք:

Քանադայի Էտմընթըն քաղաքին մէջ տեղի ունեցած «Եու. Էֆ. Սի. Էտմընթըն» մրցաշարքին, 37 տարեկան մարտիկը առաջին ռաունտէն իսկ յաղթեց Մաքսելի Սթիլըրին:

Աղջկանց գերթթեմէ կշիռի կարգին մէջ (միկսէլ 56,7 ըկ) տեղի ունեցած գօտեմարտը տեւեց 4 վայրկեան եւ 46 երկվայրկեան:

Զեթլինի համար այս մենամարտը առաջինն էր 2024-ի մարտէն ի վեր, երբ «Եու. Էֆ. Սի. 299» մրցա-

շարքին ան իրաւարարներու որոշումով պարտուած էր Մէյսի Պարպերէն:

Այս յաղթանակէն ետք Չուքակեանի արհեստավարժ ցուցանիշը կը կազմէ 19 յաղթանակ եւ 6 պարտութիւն:

«ՎԵԹԵՐԱՆ» ՊԵԼԻՆԿՀԱՄ ՀՊԱՐՏ Է...

Ռեալ Մատրիտի միջնապահ Ճուտ Պելինկիամ վերջերս արտայայտած է իր ակումբին հետ 150-րդ յոբէւեան հանդիպումը կատարելու գծով, ինչպէս նաեւ խօսած է ակումբին մէջ ներկայիս իր դերին մասին:

Անգլիացի միջնապահին համար 150-րդ ելոյթը տեղի ունեցած էր «Չեմփիընզ լիկ»-ի մրցումին՝ Ռոմայի դէմ: Ակումբի մարզական կեդրոնին մէջ յատուկ յուշանուէր-մարգաշապիկ ստանալէ ետք Պելինկիամ ըսաւ. «Չափազանց երջանիկ ու հպարտ եմ: Այս ակումբին հետ խաղալը միշտ հաճելի է ինծի համար, եւ յոյսով եմ, որ այս ամենը երկար շարունակուի: Ռեալը ինծի համար շատ մեծ նշանակութիւն ունի, որովհետեւ ան աշխարհի մեծագոյն ակումբն է: Մեծ պատիւ է այստեղ խաղալ եւ հասնիլ 150 մրցումի սահմանին: Ես ընդամենը 23 տարեկան եմ, եւ ինծի արդէն վերջերս կ'անուանեն... Շատ ուրախ եմ ակումբին մէջ իմ դերով, եւ յոյսով եմ, որ մենք կը շարունակենք աճիլ ու տիտղոսներ նուաճել: Կրնան դժուար հանդիպումներ ըլ-

լալ, բայց մենք կը յաղթենք այդ բոլոր դժուարութիւններուն: Պարգապէս պէտք է շարունակենք աշխատիլ եւ կատարելագործուիլ»:

Նշենք, որ Ճուտ Պելինկիամ Ռեալի տարազը կը կրէ 2023-2024 տարեշրջանէն ի վեր, իր 4-րդ տարեշրջանը ըլլալով: Այս տարեշրջանին 23 տարեկան Պելինկիամ 10 հանդիպումներու մասնակցած է՝ նշանակելով 3 կոլ եւ կատարելով 2 Էսիսթ:

ՄՈՒՐԻՆԻՕ ՈՐՈՇ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ ՈՒՆԻ...

Ռեալ Մատրիտի ղեկավարութիւնը սկսած է կասկածիլ գլխաւոր մարզիչ Ժոզէ Մուրինիոյի աշխատանքի արդիւնաւետութեան գծով:

Ըստ սպանացի Ֆրանսուա Կայարտոյի, Ռեալի նախագահ Ֆլորենթինօ Փերես պատրաստ է փորթուգալցի մասնագետին ժամանակ տալ միկսէլ 25 դէկտեմբեր, որպէսզի վերջինս շտկէ ստեղծուած իրավիճակը եւ բարելաւէ ակումբի ձեռք ձգած արդիւնքները: Եթէ Մուրինիօ չյաջողի ապահովել սպասուած անհրաժեշտ յառաջընթացը, ակումբի ղեկավարութիւնը պատրաստ պիտի ըլլաւ զինք պաշտօնանկ ընելու:

Նշենք, որ աւելի կանուխ «Մատրիտի տերափ»-ին Աթլետիքօ Մատրիտէն կրած պարտութենէն ետք (2-1) Մուրինիօ խիստ քննադատութեան մատնած

էր իրաւարարներու աշխատանքը: Մրցումէն ետք փորթուգալցի մասնագետը մատնանշած էր բոլոր դրուագները, ուր, իր կարծիքով, Աթլետիքոյի մարզիկներ պէտք էր վտարուէին դաշտէն:

«ՀԱՅՓՈՍ»-Ը ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՊԱՔՈՒՒ ՄԷՋ ...

Շարունակում Ա. Էշեն

«Ինչպես գիտեք, տիկին Չոնապենտը նախածեռնութիւն էր սկսել, որտեղ գերիներին նամակ ուղարկելու մտադրութիւն ունեցող անձինք կարող էին որոշակի հասցէներով ուղարկել այդ նամակները, դրանք հաւաքագրուել են, ուղարկուել են Չայաստանի կառավարութեանը, կառավարական ճանապարհով Ազրպէյճանում պահուող մեր գերիներին հասցնելու նպատակով, քանի որ ընտանիքները, հարազատները, ընկերները զոկուած են ուղիղ այդ քրեակատարողական հիմնարկ կամ մարդու իրաւունքների պաշտպանի միջոցով նամակ ուղարկելու հնարաւորութիւնից։

«Այստեղ կրկին ունեցանք հակասական տեղեկա-

ԼԱԻՐՈՎ ՃԻՇԴ ԿԸ ՆԿԱՏԷ «3+3»-Ի ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ...

Շարունակում Ա. Էշեն

Լաւրով յայտնեց, որ այս հարթակը «իրօք համապարփակ է, նուիրում չէ որեւէ մասնատոր ծրագիրի, որ նախատեսուած է իրականացնել ընդհանուր շրջանաշին պարունակէն դուրս, այդ պատճառով ալ՝ Ազրպէյճանի եւ Թուրքիոյ առաջարկած «3+3» ձեւաչափին մենք գործօն աջակցութիւն կը ցուցաբերենք»։

Յիշեցնեց, որ «3+3»-ը արցախեան 44 օրեայ պատեղազմէն ետք Թուրքիոյ նախածեռնած եւ Ռուսիոյ աջակցութիւնը ստացած շրջանային համագործակցու-

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԿԸ ՀԵՐՔԷ ՊԱՔՈՒՒ ՄԷՋ ՖԻՏԱՆԻ ԳԱՂՏՆԻ ...

Շարունակում Ա. Էշեն

Յօդուածի հեղինակները յիշեցուցած էին նաեւ 1995-ին Ազրպէյճանի մէջ յեղաշրջման փորձը՝ պնդելով, որ ատուր մէջ ներգրաւուած եղած են Թուրքիոյ հետ կապ ունեցող կազմակերպութիւններ։ Մեկնելով ատկէ՝ անոնք չէին բացառած, որ նման ծրագիրներ կրնան մշակուիլ նաեւ այսօր, իսկ Ֆիտան Պաքուի մէջ շատ հաւանաբար ճիշդ այդպիսի յանձնարարականներ տուած է։

Թրքական դեսպանատունը հերքած է գաղտնի հանդիպման մասին տեղեկութիւնները՝ բացատրելով, որ Պաքու այցելութեան ընթացքին Ֆիտան պարագայէն լուսանկարուած է բազմաթիւ մարդոց հետ, ներառեալ Ազրպէյճանի մէջ օրինական կերպով գործող կազմակերպութեան անդամներու հետ։

Թուրքիան նաեւ հերքած է յօդուածին մէջ յիշատակուած՝ Ֆիտանի կողմէ Թուրքիոյ խորհրդարանի նախագահին ուղարկուած նամակի գոյութիւնը։

ՖԻԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ ԲՈՂՈՔԻ ՑՈՅՑԵՐՈՒՆ ...

Շարունակում Ա. Էշեն

Թանի մը շաբաթէ ի վեր Փրանսայի մէջ շարունակուող ցոյցերը շաբաթ օր շարք մը քաղաքներու մէջ վերածուեցան ոստիկանութեան հետ բախումներու։ Վարչապետ Սեպասթիեն Լըքորնիի համաձայն, անկարգուիւններու ընթացքին ձերբակալուած է 1200 մարդ, վիրաւորուած՝ 150 ոստիկան։

Փարիզի, Լիոնի եւ Սթրազպուրիի մէջ ոստիկանները ցուցարարներու դէմ արցունքաբեր կազ օգտագործած են։ Մայրաքաղաքին մէջ բախումներուն զուգահեռ տեղի ունեցաւ խանութներու թալան, իսկ Մարսելի մէջ ցուցարարները ներխուժեցին քաղաքապետարանի շէնք, վնաս հասցուցին խանութներու եւ փորձեցին մուտք գործել ոստիկանութեան կեդրոն։

Լիոնի մէջ ցուցարարները հրկիզեցին 143 տարւան պատմութիւն ունեցող քաղաքապետարանի շէն-

տուութիւն, կառավարութիւնը նշեց, որ կարող են «Չայփոստ»-ի միջոցով նամակներն ուղիղ հասցեագրել Ազըրպէյճանին։ Նշեմ, որ մենք բազմաթիւ տարիներ միշտ նման փորձարկումներն արել ենք եւ ներկայումս էլ անում ենք, ունենք ապացոյցներ, որ «Չայփոստ»-ը հրաժարում է ցանկացած նամակ ուղարկել, որը կապուած է Չայաստանից դէպի Ազրպէյճան կապի հետ։ Նաեւ եղաւ «Չայփոստ»-ի պաշտօնական պարզաբանումը։

«Սրանք ապացոյցներ են, որոնք վկայում են, որ նամակագրութեան ազատութիւնը եւս սահմանափակւած է, եւ կայ բացառիկ բնոյթի մեկուսացուածութիւն», ըսաւ ան։

թեան ձեւաչափ մըն է։ Անկիւպ կ'ենթադրէ հարաւով-կասեան երեք երկիրներու՝ Վրաստանի, Չայաստանի եւ Ազրպէյճանի, ինչպես նաեւ շրջանի երեք տերութիւններու՝ Ռուսիոյ, Թուրքիոյ եւ Իրանի մասնակցութիւնը։ Վրաստանը յայտարարած է, որ հարթակին չի միանար Ռուսիոյ հետ ունեցած հակասութիւններուն պատճառով։

Այդ ձեւաչափով տեղի ունեցած են երեք հանդիպումներ՝ Ռուսիոյ, Իրանի եւ վերջինը՝ 2024-ին, Թուրքիոյ մէջ։

Դեսպանատունը «ներքին գործերուն միջամտելու», «հետախուզական գործողութիւններու», «յեղաշրջման եւ քառսի ծրագիրներու» մասին պնդումները որակած է ազրպէյճանական հասարակութիւնը Թուրքիոյ դէմ տրամադրելուն ուղղուած ապատեղեկատուութիւն՝ երկու երկիրներուն քաղաքացիները յորդորելով չտարուելու նման շահագործումներէ։

Յօդուածը աւելի ուշ շնչուած է «Քաֆշագինֆօ»-ի կայքէն։

Մէկ օր առաջ Պաքուն յեղաշրջման կոչեր ընելու մեղադրանքով քրեական գործ յարուցած էր թուրք սինակալներ Ժելալ Զիֆթճիի դէմ եւ անոր նկատմամբ միջազգային հետախուզում յայտարարած։

Յիշեցնեց, որ Անգարայի եւ Պաքուի միջեւ յարաբերութիւնները սրած էին Ազրպէյճանի դպրոցներուն մէջ լաչակ կրելու սահմանափակումներու պատճառով։

ըը, որուն աշտարակը հրդեհի հետեանքով փլուզուեցաւ։

Ցոյցերու մասնակիցներու թիւը զգալիօրէն գերազանցեց իշխանութիւններուն կանխատեսումները։ Նախապէս Փարիզի մէջ շուրջ 40 հազար ցուցարար կը սպասուէր, իսկ միւս շրջաններուն մէջ՝ 150 հազար։

Բախումներու լոյսին տակ, Ֆրանսայի կառավարութիւնը շաբաթ երեկոյեան արտակարգ խորհըրդակցութեան նիստ գումարեց։ Վարչապետ Լըքորնիւ անկարգութիւններուն համար մեղադրեց ծայրայեղ ձախ խմբաւորումները՝ յայտարարելով, որ իշխանութիւնները պիտի չարտօնեն բռնութեան միջոցով քաղաքական օրակարգ պարտադրել։

Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոն ես դա-

տապարտեց բռնութիւնները։ Ան «Էքս»-ի վրայ գրառում կատարելով յայտնեց. «Մեր հանրապետութեան մէջ բռնութեան համար տեղ չկայ։ Անոնք, որոնք տէրումներ կատարած են, յարձակած պետական կառոյցներու եւ խանութներու վրայ, թալանած Նոյ-նիսկ քաղաքապետարանները, պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին եւ պիտի պատժուին»։

Ցուցարարները Փարիզի փողոցներուն մէջ երթ կատարած են հետեւեալ կարգախօսով. «Լուրովիկոս ԺՁ.-ն զըլխատուած է։ Մաքրո՛ն, Մաքրո՛ն, մենք այդ մէկը կրկին պիտի ընենք»։

Միացեալ Նահանգներու նախագահ Տաւըլտ Թրամի անդրադառնալով ցոյցերուն՝ յայտարարեց. «Ներգաղթը կործանած է Ֆրանսան։ Իշխանութիւնները պնդեւ է կարելի եղածին չափ շուտ փակեն սահմանները»։

«Ֆրանսան կ'այրի։ Ամբողջովին այլ աշխարհէ մարդիկ, որոնց սրտերը ատելութեամբ լեցուն են, քայքայած են այս ժամանակի մեծ երկիրը։ Փակեցէ՛ք սահմանները եւ վերահսկողութեան տակ առէ՛ք կացութիւնը, քանի տակաւին ուշ չէ»։

ԹՐԱՄՓ ՌՈՒՄԻԱՆ ՔՈՆԿՐԵՍԻ ՀԱՍՏԱՏԱԾ ...

Շարունակում Ա. Էշեն

Նոր օրէնքով նախատեսուած հաւկառուսական քայլերու կիրարկումը կասեցուած է՝ մինչեւ Թրամփի կամ արտաքին գործոց նախարար Մարքօ Ռուպիոյի հետազայ կարգադրութիւնները։

Ինչպէս ի յայտ կու գայ հրամանագիրէն, անոր մէջ թուարկուած բացառութիւնները ուժի մէջ պիտի մնան այնքան ատեն, որ նախագահը կամ արտաքին գործոց նախարարը՝ ելեւմուտքի նախարարի եւ առեւտրական բանակցութիւններու մէջ Միացեալ Նահանգներու Ներկայացուցիչի հետ խորհրդակցութիւններ կատարելէ ետք, իրավիճակէն կախեալ, չորոշեն, որ հետագայ քայլեր կը պահանջուին։

Չրամանագիրին մէջ այս բացառութիւններու գործողութեան որեւէ ժամկետ չի նշուիր։

Նշենք, որ Թրամփ 18 սեպտեմբերին ստորագրած էր Զոնկրեսի որդեգրած օրինագիծը, որ կը նախատեսէ Ռուսիոյ բարձրագոյն քաղաքական եւ զինուորական ղեկավարութեան, պետական ընկերութիւններու նկատմամբ պատժամիջոցներու խստացում։

Յիշատակուած օրէնքը կը նախատեսէ մաքսատուրքերու բարձրացում 500 հարիւրով՝ Ռուսիայէն մատակարարումներու համար, ինչպէս նաեւ 100 առ հարիւրով՝ այն երկիրներէն, որոնք կը խանդիսանան ռուսական ուժանիւթի հիմնական գնորդներ։

Օրէնքին համաձայն, ամերիկեան վարչակազմը կրնայ չձեռնարկել այս քայլերուն, եթէ գտնէ, որ ատիկա չի համապատասխանէր Միացեալ Նահանգներու շահերուն։ Թրամփ ստորագրած է հրամանագիր, որով այս օրէնքի առանցքային կէտերը առայժմ պիտի չկիրարկուին։

Ուքրանիոյ նախագահ Վոլոտիմիր Չեւենչեի Թրամփի՝ Ռուսիան պատժամիջոցներ զանց կացուցելու որոշումը նկատեց անոր ռուս պաշտօնակիցին՝ Վլատիմիր Փութինին պարգէւ, այն պահուն, երբ Մոսկուան ուքրանական ուժանիւթի ուլորտին վրայ իր յարձակումները կ'աշխուժացնէ։

«Միացեալ Նահանգներու պատժամիջոցներուն չեղեալ նկատուիլը, նախայարձակի վրայ ճնշման թուլացումը եւ Փութինին ֆինանսական պարգէւ տալը միայն կը խրախուսեն զինք շարունակելու յարձակումները», նշեց Չե-

ՀՄԸՄ-Ի ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ա. «ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ»...

Շարունակում Ա. Էշեն

Ցուցադրուեցաւ տեսերիզ մը, թէ ինչպէ՛ս «Նաւասարդեան» խաղերուն ջահը կը վառի Ամբիլիասի Չայոց ցեղասպանութեան Նահատակաց յուշակոթողի կրակէն։ Մարգիկուիին այդ ջահը բարձրացուցած կը վազէ դէպի տարբեր մարզադաշտեր՝ ֆութպոլ, պասքեթպոլ, փինկ-փոնկ, հեծիկ եւ այլն։ Մարգիկուիին վերջաւորութեան մտաւ «Աղբալեան-ՅՄԸՄ» մարզամշակութային համալիր։ Այդտեղ մտնելէ ետք անոր միացան ՅՄԸՄ-էն եօթը սերունդի մարզիկներ՝ տարբեր մարզաձեւերէ։ Իւրաքանչիւր մարզիկ ջահը փոխանցեց միւսին, եւ վերջաւորութեան վառեցաւ «Նաւասարդեան» խաղերու կեդրոնական ջահը։

«Նաւասարդեան» Ա. մարզախաղերու բացումը սկսաւ ՅՄԸՄ-ի Շրջանային վարչութեան շեփորախումբին կողմէ կատարուած Լիբանանի, Չայաստանի, Արցախի եւ ՅՄԸՄ-ի քայլերգէն-

լենսքի։

Ան Ռուսիան ամբաստանեց իր երկիրը ձմրան եղանակէն առաջ խաւար մատնել փորձելու մէջ։

«Ռուսիան կը փորձէ ձմրան եղանակէն անմիջապէս առաջ Ուքրանիոյ մէջ ելեկտրականութեան հոսանքի ընդհատում պատճառել։ Ռուսիան կը փորձէ մեր ժողովուրդէն միլիոնաւորներ առանց ելեկտրականութեան ու ջեռուցման ձգել», ըսաւ ան՝ Ուքրանիոյ դաշնակիցներուն կոչ ուղղելով՝ այդ նպատակի գործադրութեան դադրեցման համար Մոսկուայի վրայ ճնշում բանեցնելու։

Ռուսիոյ նախագահի յատուկ պատուիրակ Զիրիկ Տմիթրիէն նշեց, որ Միացեալ Նահանգներու նախագահի Ռուսիան Զոնկրեսի վերջերս հաստատած պատժամիջոցներէն զանց կացուցելու որոշումը «իրաւամբ կարետոր ու պատմական պահ» է։

Անդրադառնալով վերջերս մահացած հանրապետական ծերակուտական Լիւնտսի Կրահամի անունը կրող պատժամիջոցին՝ Տմիթրիէն յայտնեց, որ անիկա «մեծ վնասներ պիտի պատճառէր նախ եւ առաջ ամերիկեան տնտեսութեան եւ միջազգային շուկաներուն»։

Ռուսիոյ ուժանիւթի հարցերով փոխվարչապետ Ալեքսանտր Նովաք «Վեսթ»-ի հետ հարցազրոյցի ընթացքին յայտնեց. «Այժմ Ամերիկայի հետ ռուսական մագութի առաքման պայմաններուն շուրջ բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան, այսինքն՝ պայմանագիրներու վերջին ճշգրտումները տեղի կ'ունենան»։

«Պայմանագիրներու ստորագրումէն անմիջապէս ետք վառելանիւթը 15-էն 20 օրուան ընթացքին շուկաներ, այս պարագային ամերիկեան շուկայ պիտի հասնի», նշեց Ռուսիոյ փոխվարչապետը։

Թուրքիոյ ուժանիւթի նախարար Ալփարսլան Պայրաքտար յայտարարեց, թէ իր երկիրը Ռուսիոյ միջազգային շուկաներ մղուելիք մագութի մատակարարումներէն մէկ մասը պիտի տանայ, եւ նշեց, որ Միացեալ Նահանգներու եւ Ռուսիոյ միջեւ մագութի մատակարարումներու համաձայնութիւնը Թուրքիոյ ուժանիւթային անվտանգութեան համար կարեւոր է։

րով, ապա խօսք առին ՅՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան ատենադպիւր Լուսին Գազանճեան, ատենապետ Իշխան Եղիայեան, «Նաւասարդեան» մարզախաղերու նախագահ Ալեքքօ Պեգիբեան եւ ՅՄԸՄ-ի Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Յակոբ Խաչերեան։

Բացման հանդիսութեան մասնակցեցան Չամազգայինի «Զնար» պարախումբը եւ «Արեգ» թատերական դպրոցը, մինչ ներկայ էին «Նաւասարդեան» մարզախաղերուն մասնակցող բոլոր մարզիկները, ծնողներ եւ համակիրներ։

«Նաւասարդեան» մարզախաղերուն մաս պիտի կազմէն պասքեթպոլը, ֆութպոլը, փինկ փոնկը, ճատրակը, փատելը եւ հեծելարշաւը։

Մանրամասնութիւններուն կ'անդրադառնանք հետագային։